

GEOGRAFIA

Wymagania edukacyjne na poszczególne stopnie:

Klasa I - poziom podstawowy

Dopuszczająca

Uczeń poprawnie:

- wyjaśnia znaczenie terminów: państwo, integracja, dezintegracja, wskazuje na mapie politycznej świata wybrane państwa i ich stolicy, wymienia przykłady największych i najmniejszych państw pod względem powierzchni i liczby ludności, wymienia nazwy państw powstałych w Europie po 1989 r., wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską, wymienia nazwy województw Polski,
- wyjaśnia znaczenie terminów: demografia, przyrost naturalny, eksplozja demograficzna, wymienia czynniki wzrostu liczby ludności na świecie, wymienia nazwy najludniejszych kontynentów i wskazuje te kontynenty na mapie świata, wymienia nazwy krajów o wysokim i niskim przyroście naturalnym, odczytuje z wykresu wartość współczynników: urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego w Polsce, wyjaśnia znaczenie terminów: struktura demograficzna, struktura zatrudnienia, wymienia cechy struktury demograficznej, wymienia państwa o różnej średniej długości trwania życia na świecie oraz wskazuje je na mapie, odczytuje dane z piramidy wieku i płci
- definiuje bezrobocie wyjaśnia znaczenie terminu gęstość zaludnienia, wymienia nazwy obszarów o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia na świecie i wskazuje te obszary na mapie, wymienia na podstawie mapy bariery osadnicze na świecie, odczytuje z danych statystycznych gęstość zaludnienia na kontynentach, wyjaśnia znaczenie terminów: migracja, emigracja, imigracja, reemigracja, saldo migracji, wymienia czynniki migracji na świecie, wymienia przyczyny migracji zagranicznych Polaków, wymienia nazwy krajów, do których migrują Polacy i wskazuje te kraje na mapie,
- wymienia główne i mieszane odmiany ludzkie i wskazuje rozmieszczenie ich przedstawicieli na mapie, wymienia główne rodziny i grupy językowe na świecie, wymienia główne religie na świecie, wyjaśnia znaczenie terminu mniejszość narodowa, wymienia mniejszości narodowe żyjące w Polsce,
- wymienia rodzaje jednostek osadniczych, wyjaśnia znaczenie terminów: miasto, wieś, wymienia funkcje miast na świecie, wskazuje na mapie świata i Polski największe miasta, wymienia kryteria wyróżniania miast w Polsce, wyjaśnia znaczenie terminów: urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, zespoły miejskie, wymienia płaszczyzny urbanizacji, wymienia czynniki mające wpływ na intensywność urbanizacji, odczytuje na podstawie danych statystycznych wskaźniki urbanizacji w wybranych krajach świata, wymienia nazwy najlepiej i najslabiej zurbanizowanych województw w Polsce
- wymienia nazwy obszarów o korzystnych czynnikach rozwoju rolnictwa i wskazuje te obszary na mapie świata, wymienia czynniki ograniczające rozwój rolnictwa, wyjaśnia znaczenie terminów: struktura użytkowania ziemi, monokultura, rolnictwo towarowe, rolnictwo samozaopatrzeniowe, wymienia nazwy głównych roślin uprawnych na świecie, wymienia czynniki warunkujące rozmieszczenie upraw na świecie, wymienia główne uprawy w Polsce, wymienia cele hodowli zwierząt, wymienia główne gatunki zwierząt hodowlanych w różnych regionach świata, wymienia przeznaczenie wybranych zwierząt hodowlanych, wyjaśnia znaczenie terminów: monokultura leśna, lesistość, rybołówstwo, rybactwo, akwakultura, marikultura, wymienia największe kompleksy leśne na Ziemi, wymienia funkcje lasów, wymienia na podstawie mapy województwa o największym i najmniejszym zalesieniu w Polsce, wymienia na podstawie danych statystycznych nazwy państw o największych połowach morskich wymienia nazwy portów rybackich w Polsce
- wymienia sekcje i działy przemysłu, wymienia funkcje przemysłu, wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu, wymienia najlepiej rozwijające się działy produkcji przemysłowej w Polsce, wyjaśnia znaczenie terminów: okręg przemysłowy, ośrodek przemysłowy, wymienia na podstawie mapy nazwy okręgów przemysłowych na świecie, wyjaśnia znaczenie terminów: restrukturyzacja przemysłu, modernizacja przemysłu, deglomeracja przemysłu, wymienia branże przemysłu high-tech, wymienia na podstawie mapy regiony, w których rozwija się przemysł high-tech, wymienia źródła energii na świecie, wymienia surowce energetyczne, wymienia największych producentów surowców energetycznych, wymienia główne surowce energetyczne w Polsce, wymienia typy elektrowni, wymienia odnawialne źródła energii wymienia nazwy różnych typów elektrowni w Polsce
- wyjaśnia znaczenie usług, wymienia rodzaje usług, wymienia działy komunikacji, klasyfikuje rodzaje transportu, wyjaśnia znaczenie terminu infrastruktura transportowa, wymienia czynniki rozwoju transportu, wymienia na podstawie mapy nazwy głównych portów morskich oraz wskazuje główne szlaki transportu morskiego, wymienia na podstawie mapy nazwy regionów o największej gęstości dróg kołowych na świecie, wyjaśnia znaczenie terminów: turystyka, walory turystyczne infrastruktura turystyczna, wymienia rodzaje turystyki, wymienia przyczyny rozwoju turystyki
- wyjaśnia znaczenie terminu produkt krajowy brutto (PKB), wymienia przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym świata, odczytuje z tabeli wybrane wskaźniki społeczno-gospodarcze na danym obszarze, wymienia i wskazuje na mapie politycznej świata przykłady państw wysoko, średnio i słabo rozwiniętych gospodarczo, wyróżnia na podstawie mapy regiony bogate i biedne, wymienia czynniki wpływające na nierównomierny dostęp do żywności, wymienia na podstawie mapy kraje o niedoborze i nadprodukcji żywności, wyjaśnia znaczenie terminu globalizacja, wymienia przyczyny globalizacji, wymienia płaszczyzny globalizacji, wyjaśnia znaczenie terminów: integracja międzynarodowa, handel zagraniczny, import, eksport, bilans handlu zagranicznego, wymienia płaszczyzny integracji międzynarodowej, wymienia na podstawie mapy nazwy organizacji międzynarodowych

	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu terroryzm, wymienia źródła konfliktów na świecie, podaje przykłady wybranych konfliktów zbrojnych
<p>Dostateczna</p>	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy państwa, wyjaśnia różnicę między enklawą a eksklawą, wskazuje na mapie politycznej świata przykłady enklaw i eksklaw, porównuje powierzchnię państw na podstawie danych statystycznych, wymienia nazwy kontynentów objętych procesem dekolonizacji, podaje przyczyny dekolonizacji, wymienia przykłady terytoriów zależnych, podaje przyczyny procesów integracji i dezintegracji państw, wymienia regiony świata, w których zachodzą procesy integracji i dezintegracji, opisuje położenie i granice Polski, opisuje podział administracyjny Polski, opisuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności na poszczególnych kontynentach, opisuje czynniki wpływające na zmiany liczby ludności na świecie, odczytuje z mapy tematycznej zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego na świecie, wymienia czynniki wpływające na ekspozycję demograficzną, analizuje wykres przedstawiający model przejścia demograficznego, opisuje na podstawie wykresu i danych statystycznych zmiany liczby ludności w Polsce po 1946 r., opisuje strukturę wieku i płci na podstawie danych statystycznych oraz piramidy wieku i płci na wybranych przykładach, odczytuje z mapy średnią długość trwania życia na świecie, omawia przyczyny wzrostu średniej długości trwania życia w Europie, omawia przyczyny starzenia się społeczeństw, charakteryzuje na podstawie piramidy wieku cechy społeczeństwa młodego i starego, charakteryzuje strukturę zatrudnienia ludności w wybranych krajach, omawia przyczyny bezrobocia na wybranych przykładach, omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności na wybranych przykładach, omawia na podstawie mapy gęstości zaludnienia zróżnicowanie rozmieszczenia ludności na świecie, wyróżnia i charakteryzuje obszary o optymalnych i trudnych warunkach do zamieszkania w skali globalnej i regionalnej, opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie ludności w Polsce, • klasyfikuje migracje i podaje ich przyczyny, odczytuje z wykresu saldo migracji w wybranych krajach świata, wyjaśnia przyczyny ujemnego salda migracji ludności w wybranych krajach, opisuje główne kierunki migracji na świecie • wyjaśnia przyczyny kulturowego zróżnicowania ludności na świecie, opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę wyznaniową na świecie, opisuje na podstawie mapy zróżnicowanie językowe ludności świata, opisuje na podstawie mapy kręgi cywilizacyjne na świecie, wymienia nazwy regionów zamieszkiwanych przez mniejszości narodowe w Polsce i wskazuje te regiony na mapie • wyjaśnia różnicę między miastem a wsią, podaje przykłady typowych form osadnictwa wiejskiego, opisuje czynniki miastotwórcze i funkcje miast, opisuje na podstawie fotografii typy fizjonomiczne przykładowych miast świata, wymienia na podstawie mapy miasta w Polsce liczące powyżej 200 tysięcy mieszkańców, opisuje przyczyny urbanizacji na świecie, wymienia typy aglomeracji miejskich, wyjaśnia zróżnicowanie procesów urbanizacji na świecie, wyjaśnia proces dezurbanizacji, wskazuje na mapie świata obszary najsilniej i najsłabiej zurbanizowane oraz największe zespoły miejskie, wymienia fazy urbanizacji • wyjaśnia znaczenie rolnictwa, opisuje na podstawie map warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa na świecie, wymienia pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa, wyróżnia na podstawie danych statystycznych i wykresu główne cechy struktury użytkowania ziemi, opisuje na podstawie danych statystycznych poziom mechanizacji rolnictwa w wybranych krajach świata, wymienia cechy rolnictwa ekstensywnego i intensywnego, klasyfikuje rośliny uprawne, podaje przyczyny zróżnicowania w rozmieszczeniu obszarów upraw wybranych roślin, wymienia nazwy obszarów upraw wybranych roślin i wskazuje te obszary na mapie świata, wymienia największych producentów wybranych roślin, wyjaśnia znaczenie roślin zbożowych i przemysłowych w Polsce, przedstawia czynniki wpływające na hodowlę zwierząt na świecie, omawia na podstawie wykresów pogłowie zwierząt hodowlanych na wybranych przykładach, wymienia nazwy regionów hodowli zwierząt i wskazuje te regiony na mapie świata, opisuje główne kierunki produkcji zwierzęcej w Polsce, przedstawia gospodarcze wykorzystanie lasów, wymienia różnice między rabunkową a racjonalną gospodarką leśną, wymienia kraje na świecie o zróżnicowanej lesistości, opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie głównych kompleksów leśnych w Polsce, przedstawia podział obszarów morskich na świecie, wymienia przykłady wykorzystania oceanu światowego, opisuje na podstawie mapy obszary połowów morskich, porównuje na podstawie danych statystycznych wielkość połowów morskich w Polsce z innymi krajami • przedstawia znaczenie przemysłu, omawia na wybranych przykładach czynniki lokalizacji przemysłu, wymienia na podstawie danych statystycznych i wskazuje na mapie świata kraje o największej produkcji przemysłowej w wybranych dziedzinach, charakteryzuje na podstawie wykresu udział przemysłu w tworzeniu PKB w wybranych krajach, przedstawia na podstawie danych statystycznych i wykresu strukturę produkcji przemysłowej w Polsce, charakteryzuje cechy okręgu przemysłowego, wymienia rodzaje okręgów przemysłowych na świecie i lokalizuje je na mapie, wymienia cechy restrukturyzacji i modernizacji przemysłu, przedstawia cechy przemysłu wysokiej technologii, wymienia czynniki lokalizacji przemysłu high-tech, opisuje rozmieszczenie ośrodków high-tech na świecie, przedstawia na podstawie mapy rozmieszczenie surowców energetycznych na świecie, opisuje znaczenie surowców energetycznych, wymienia nazwę organizacji skupiającej największych eksporterów ropy naftowej, odczytuje z wykresu zmiany w bilansie energetycznym świata, odczytuje na podstawie wykresów udział wybranych krajów w światowej produkcji energii elektrycznej, lokalizuje na mapie surowce energetyczne w Polsce, wymienia zalety i wady różnych rodzajów elektrowni, wymienia i lokalizuje na mapie obszary występowania różnych typów elektrowni, wyjaśnia znaczenie odnawialnych źródeł energii elektrycznej dla gospodarki, lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłe i wodne, • wyjaśnia znaczenie usług we współczesnej gospodarce, wykazuje znaczenie transportu, opisuje zróżnicowanie sieci transportowej na świecie, opisuje działy łączności, opisuje znaczenie poszczególnych rodzajów transportu lądowego na świecie, opisuje na podstawie mapy przestrzenne zróżnicowanie gęstości sieci dróg kołowych i sieci kolejowej na świecie, opisuje znaczenie transportu wodnego i lotniczego, wyjaśnia znaczenie turystyki w gospodarce państw świata, klasyfikuje turystykę wg różnych kryteriów, charakteryzuje rodzaje turystyki, wymienia nazwy regionów o wysokich walorach turystycznych i wskazuje te regiony na mapie • opisuje wskaźniki społeczno-gospodarcze na danym obszarze, porównuje na podstawie mapy i danych statystycznych produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w wybranych krajach, charakteryzuje wskaźnik rozwoju społecznego (HDI), odczytuje z mapy zróżnicowanie wskaźnika HDI w wybranych krajach, opisuje cechy krajów o różnym poziomie rozwoju na wybranych przykładach, określa na podstawie mapy i danych statystycznych, które regiony zalicza się do bogatej Północy, a które – do biednego Południa, opisuje przyczyny głodu i niedożywienia, odczytuje z wykresu strukturę niedożywienia w wybranych regionach świata, wskazuje na mapie regiony głodu i niedożywienia na świecie, wymienia nazwy organizacji międzynarodowych zajmujących się pomocą dla regionów, w których występuje zjawisko głodu, wymienia przykłady procesów globalizacji, wymienia korzyści wynikające z rozwoju procesu globalizacji, wymienia nazwy największych korporacji na świecie, opisuje cele integracji w skali globalnej i regionalnej, wyjaśnia znaczenie handlu międzynarodowego,

	<p>wyjaśnia, co składa się na bilans handlu zagranicznego wymienia na podstawie diagramów głównych światowych eksporterów i importerów, wymienia na podstawie mapy nazwy euroregionów na obszarach przygranicznych Polski, opisuje przyczyny konfliktów zbrojnych, wskazuje na mapie świata najważniejsze obszary konfliktów zbrojnych i zamachów terrorystycznych.</p>
Dobra	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje zmiany na mapie politycznej świata w różnych okresach historycznych, opisuje skutki dekolonizacji, analizuje mapę polityczną świata, opisuje zmiany na mapie politycznej świata po 1989 r. oraz następstwa tych zmian, opisuje na podstawie mapy Polski i danych statystycznych zmiany granic Polski po 1945 r. • oblicza współczynnik przyrostu naturalnego, wykazuje przyczyny zmian współczynnika przyrostu naturalnego na świecie, porównuje na podstawie danych statystycznych wartość współczynnika przyrostu naturalnego w krajach słabo i wysoko rozwiniętych, charakteryzuje fazy przejścia demograficznego i epidemiologicznego na przykładach z całego świata, wymienia czynniki wpływające na niską wartość przyrostu naturalnego w Polsce, wymienia skutki starzenia się społeczeństw, wyjaśnia przyczyny zróżnicowania współczynnika feminizacji i maskulinizacji w krajach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo, analizuje piramidę wieku i płci ludności Polski, porównuje strukturę zatrudnienia w wybranych krajach świata na podstawie danych statystycznych i wykresu, wyjaśnia przyczyny różnych rodzajów bezrobocia, porównuje gęstość zaludnienia w krajach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo, oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia, porównuje wartość gęstości zaludnienia w wybranych krajach, opisuje geograficzne czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce, porównuje saldo migracji w wybranych krajach, oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego, opisuje wpływ ruchów migracyjnych na zmiany liczby ludności na świecie • charakteryzuje na podstawie mapy zróżnicowanie odmian ludzkich, charakteryzuje różnice między poszczególnymi kręgami kulturowymi na świecie. analizuje zróżnicowanie kulturowe ludności Polski • opisuj typy form osadnictwa wiejskiego, opisuje zmiany w funkcji obszarów wiejskich na wybranych przykładach (np. w Unii Europejskiej, w regionach turystycznych, w państwach rozwijających się), porównuje miasta typowe dla poszczególnych regionów świata, wymienia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia miast w Polsce, opisuje fazy urbanizacji, porównuje i opisuje wskaźniki urbanizacji na świecie i w wybranych regionach, opisuje procesy tworzenia się aglomeracji miejskich oraz ich formy, wykazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a policentryczną, opisuje przyczyny powstawania dzielnic gędy w krajach słabo rozwiniętych gospodarczo • wyjaśnia przyczyny przestrzennego zróżnicowania rolnictwa na świecie, porównuje cechy rolnictwa intensywnego i ekstensywnego na wybranych przykładach, oblicza wielkość plonów na wybranych przykładach, opisuje główne obszary upraw na świecie, wyjaśnia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia obszarów wybranych upraw na świecie, porównuje wielkość produkcji rolniczej w wybranych krajach świata i w Polsce, opisuje główne obszary chowu zwierząt na świecie, wymienia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia chowu na świecie, porównuje intensywny i ekstensywny chów zwierząt, omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie rozmieszczenia hodowli bydła w różnych regionach, wyjaśnia przyczyny spadku pogłowia zwierząt hodowlanych w Polsce, charakteryzuje racjonalną gospodarkę leśną na wybranych przykładach • charakteryzuje kierunki zmian w powierzchni lasów na świecie (w wyniku wylesiania i zalesiania), omawia problemy gospodarki leśnej w Polsce, charakteryzuje cechy gospodarki morskiej, porównuje udział oceanów w światowych połowach, omawia problemy gospodarki morskiej w Polsce • omawia różnice między przymusową, związaną i swobodną lokalizacją przemysłu, podaje przykłady lokalizacji przymusowej, związanej i swobodnej, charakteryzuje rewolucje przemysłowe, wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w polskim przemyśle w ostatnim 30-leciu, charakteryzuje na podstawie mapy czynniki lokalizacji wybranych okręgów przemysłowych, omawia strukturę gałęziową przemysłu w wybranych okręgach, charakteryzuje formy przestrzenne przemysłu high-tech (technopolie, klastry, dystrykty przemysłowe), charakteryzuje wybrany ośrodek high-tech, wymienia przykłady najszybciej rozwijających się gałęzi nowoczesnego przemysłu, wymienia czynniki wpływające na strukturę energii w danym kraju, analizuje bilans energetyczny świata, wyjaśnia twierdzenie, że ropa naftowa rządzi światem, analizuje strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce, wykazuje korzyści z wykorzystywania niekonwencjonalnych źródeł energii, • ocenia rolę nowoczesnych usług komunikacyjnych w funkcjonowaniu gospodarki i w życiu codziennym, opisuje na podstawie wykresu dostęp do internetu w wybranych krajach świata, wyjaśnia przyczyny, które zadecydowały o stanie sieci transportowej w poszczególnych państwach, charakteryzuje wady i zalety różnych rodzajów transportu, omawia znaczenie nowoczesnych terminali w rozwoju regionów, charakteryzuje wybrane obszary intensywnie zagospodarowane turystycznie, identyfikuje pozytywne i negatywne skutki rozwoju turystyki dla gospodarki i środowiska przyrodniczego • klasyfikuje państwa na podstawie analizy wskaźników społeczno-gospodarczych, opisuje skutki nierównomiernego rozwoju państw, opisuje poziomy wyżywienia na świecie, wyjaśnia, z czego wynikają różnice w wielkości i strukturze spożycia żywności na świecie, wyjaśnia przyczyny otyłości na świecie, wyjaśnia, na czym polegała zielona rewolucja, opisuje procesy globalizacji, wyjaśnia wpływ na rozwój regionalny i lokalny, charakteryzuje wielkie korporacje i ich rolę w procesie globalizacji, przedstawia korzyści wynikające ze współpracy międzynarodowej, analizuje znaczenie ONZ, charakteryzuje organizacje międzynarodowe, których członkiem jest Polska, wymienia nazwy euroregionów na obszarach przygranicznych Polski, opisuje miejsce i charakter wybranych zamachów terrorystycznych w XXI w., wyjaśnia skutki terroryzmu.
Bardzo dobra	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> •wyjaśnia kształtowanie się aktualnego podziału politycznego od okresu wielkich odkryć geograficznych przez kolonializm po proces dekolonizacji, opisuje ustroje polityczne na świecie, wyjaśnia gospodarcze, społeczne oraz polityczne skutki integracji i dezintegracji w skali lokalnej, regionalnej i globalnej, wykazuje korzyści wynikające z położenia geograficznego Polski •wyjaśnia przyczyny dysproporcji między wartością współczynnika przyrostu naturalnego w krajach wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo, analizuje skutki eksplozji demograficznej, analizuje skutki ujemnego przyrostu naturalnego w krajach wysoko rozwiniętych, opisuje cechy społeczeństw w różnych fazach przejścia demograficznego na wybranych przykładach, analizuje model przejścia epidemiologicznego na wybranych przykładach, ukazuje zmiany liczby ludności w Polsce, interpretuje piramidę wieku i płci społeczeństwa młodego (rozwojowego), zastojowego i starego (regresywnego), wykazuje zależność pomiędzy strukturą płci a wiekiem społeczeństwa, porównuje strukturę demograficzną Polski ze strukturą demograficzną wybranych krajów świata, wykazuje zależność struktury zatrudnienia od poziomu gospodarczego państw, wymienia społeczne i ekonomiczne skutki bezrobocia na świecie, wyjaśnia, na czym polegają zmiany zachodzące na rynku pracy w skali globalnej i regionalnej, wynikające z rozwoju nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, wykazuje wpływ barier osadniczych na rozmieszczenie ludności na świecie, wykazuje zależność pomiędzy liczbą ludności a poziomem

	<p>rozwoju gospodarczego na danym obszarze, charakteryzuje współczesne kierunki emigracji Polaków, charakteryzuje czynniki wpływające na atrakcyjność niektórych państw dla imigrantów, opisuje pozytywne i negatywne skutki migracji zagranicznych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje konsekwencje występowania wielu odmian ludzkich oraz dużego zróżnicowania etnicznego na świecie, wyjaśnia znaczenie kultury i tradycji regionalnych w procesie różnicowania się regionów pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego, wyjaśnia rolę tradycji w rozwoju przedsiębiorczości w państwach Azji Południowo-Wschodniej, ocenia pozytywne i negatywne skutki życia w mieście, podaje przykłady typów miast odznaczających się podobnymi elementami architektonicznym i układem przestrzennym, opisuje kryteria wyróżniania miast w Polsce, wykazuje przyczyny i skutki ekspansji przestrzennej wielkich metropolii świata, charakteryzuje proces suburbanizacji i reurbanizacji w Polsce, wyjaśnia przyczyny powstawania dzielnic nędzy, wzrostu przestępczości, degradacji środowiska przyrodniczego i problemów komunikacyjnych w dużych miastach • ocenia wpływ wybranych czynników przyrodniczych i społeczno-gospodarczych na zmiany struktury użytkowania ziemi, wykazuje pozytywne i negatywne skutki rolnictwa uprzemysłowionego, analizuje przestrzenne rozmieszczenie sposobów gospodarowania na świecie i w wybranych regionach, uzasadnia przyczyny zróżnicowania upraw roślin w wybranych regionach, ocenia zmiany w strukturze zasiewów w Polsce, ocenia strukturę hodowli zwierząt na świecie, ocenia znaczenie chowu zwierząt dla polskiej gospodarki, analizuje skutki nieracjonalnej gospodarki leśnej na świecie i w Polsce, podaje przykłady pozytywnego i negatywnego gospodarowania zasobami leśnymi, wykazuje przyczyny rabunkowej gospodarki leśnej na wybranych przykładach, analizuje zagrożenia wynikające ze zbyt intensywnej eksploatacji zasobów morskich, • wyjaśnia związki między lokalizacją przemysłu a warunkami naturalnymi, rynkiem zbytu, szlakami komunikacyjnymi i potencjałem ludzkim, analizuje przyczyny prywatyzacji i restrukturyzacji przemysłu w Polsce, wyjaśnia udział i znaczenie inwestycji zagranicznych w Polsce, wymienia pozytywne i negatywne skutki koncentracji przemysłu, analizuje na podstawie mapy udział produktów wysokiej technologii w eksporcie artykułów przemysłowych w wybranych krajach, opisuje wpływ przemysłu wysokich technologii na rozwój gospodarczy państw, wymienia skutki eksploatacji i wykorzystywania tradycyjnych surowców energetycznych, charakteryzuje i ocenia zróżnicowanie i zmiany struktury wykorzystania surowców energetycznych na świecie, ocenia zjawisko uzależnienia produkcji energii na świecie od źródeł zaopatrzenia surowców nieodnawialnych, ocenia pozytywne i negatywne skutki rozwoju energetyki atomowej, przedstawia problemy przemysłu energetycznego w Polsce • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania udziału sektora usług w tworzeniu dochodu narodowego na świecie, omawia zmiany zachodzące w kierunkach i natężeniu ruchu osób i towarów na świecie i w wybranych regionach, opisuje atrakcje turystyczne wybranych regionów świata, wyjaśnia przyczyny zmian kierunków wyjazdów turystycznych Polaków, ocenia atrakcyjność turystyczną Polski • porównuje wybrane kraje świata pod względem wartości PKB na 1 mieszkańca (tys. USD) oraz wskaźnika HDI, dostrzega zależności między wartością wskaźnika PKB i HDI, analizuje działania bogatych państw i organizacji międzynarodowych mające na celu zniwelowanie różnic pomiędzy najbogatszymi i najbiedniejszymi krajami, wykazuje zależność poziomu wyżywienia ludności od warunków produkcji rolnej, analizuje skutki głodu i niedożywienia na świecie, wyjaśnia skutki zielonej rewolucji, wyjaśnia skutki otyłości jako choroby cywilizacyjnej, omawia pozytywne i negatywne skutki procesu globalizacji, podaje i analizuje przyczyny sprzeciwu wobec globalizacji, wyjaśnia znaczenie współpracy międzynarodowej na szczeblu krajowym i regionalnym, wyjaśnia na wybranych przykładach przyczyny procesów integracyjnych i ich skutki gospodarcze, społeczne i polityczne, analizuje pozytywne i negatywne skutki integracji europejskiej, wymienia skutki konfliktów zbrojnych, opisuje wybrany konflikt zbrojny, podając strony konfliktu, jego przebieg i przyczyny, wyjaśnia, w jaki sposób społeczność międzynarodowa może zapobiec istniejącym lub potencjalnym konfliktom zbrojnym.
<p>Celująca</p>	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje przyczyny integracji i dezintegracji państw, uzasadnia, dlaczego niektóre kraje ulegają rozpadowi politycznemu, ocenia znaczenie położenia geopolitycznego Polski w Europie i na świecie • prognozuje zmiany liczby ludności na świecie, przewiduje skutki wzrostu liczby ludności na świecie. formułuje wnioski na podstawie analizy diagramu ilustrującego zmiany współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce w wybranych latach, analizuje konsekwencje struktury wieku w społeczeństwach odznaczających się wysokim i niskim odsetkiem dzieci i młodzieży, wymienia sposoby przeciwdziałania bezrobociu na świecie, uzasadnia konieczność dostosowania kwalifikacji zawodowych do zmieniających się potrzeb gospodarki w Europie i w Polsce, formułuje prawidłowości rządzące rozmieszczeniem ludności na świecie, analizuje skutki dużej lub małej gęstości zaludnienia w krajach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo, analizuje główne kierunki migracji we współczesnym świecie, ocenia skutki migracji zagranicznych, • podaje przykłady działań, które mogłyby ograniczyć negatywne przejawy zróżnicowania rasowego, językowego i religijnego na świecie, • wyjaśnia szanse i zagrożenia dla środowiska przyrodniczego i mieszkańców poszczególnych regionów wynikające z procesów przemian zachodzących na terenach wiejskich, identyfikuje i wyjaśnia procesy wzrostu liczby ludności oraz ekspansji przestrzennej wielkich metropolii świata, proponuje działania, które mogą poprawić jakość życia mieszkańców w dzielnicach nędzy (slumsach, fawelach), wykazuje na wybranych przykładach zależność poziomu produkcji rolnej od warunków pozaprzyrodniczych, porównuje warunki rozwoju rolnictwa w Polsce z warunkami rozwoju rolnictwa w krajach Unii Europejskiej i formułuje wnioski, porównuje na podstawie danych statystycznych plony i zbiory roślin uprawnych w wybranych krajach świata i w Polsce oraz formułuje wnioski wykazuje zależność w rozmieszczeniu chowu niektórych gatunków zwierząt hodowlanych od warunków produkcji rolnej (przyrodniczych i pozaprzyrodniczych), uzasadnia potrzebę ochrony zasobów leśnych oraz formułuje wnioski, uzasadnia potrzebę współdziałania państw w zakresie ochrony zasobów morskich, • ocenia skutki procesu restrukturyzacji i modernizacji przemysłu na świecie i w Polsce, ocenia politykę państw wysoko rozwiniętych gospodarczo dotyczącą restrukturyzacji okręgów przemysłowych, uzasadnia korzyści wynikające z rozwijania nowoczesnych gałęzi przemysłu, prognozuje zmiany w bilansie energetycznym świata do 2050 r., uzasadnia konieczność racjonalnej gospodarki surowcami energetycznymi i energią, ocenia możliwości wykorzystania w Polsce źródeł energii odnawialnej, • uzasadnia, że zatrudnienie w usługach jest jednym z mierników poziomu rozwoju gospodarczego wyjaśnia znaczenie łączności w funkcjonowaniu polskiej gospodarki, charakteryzuje główne problemy transportu w Polsce. wykazuje potrzebę ochrony walorów turystycznych, opisuje turystykę jako źródło dochodu ludności. wyjaśnia przyczyny dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego regionów świata, proponuje sposoby zmniejszenia nierówności w rozwoju społeczno-gospodarczym świata, ocenia i projektuje różne formy pomocy krajów i organizacji pozarządowych państwom oraz regionom dotkniętym głodem , ocenia skuteczność działań organizacji międzynarodowych zajmujących się pomocą dla regionów

dotkniętych głodem, analizuje korzyści, jakie osiągają kraje średnio i słabo rozwinięte gospodarczo z lokalizacji filii międzynarodowych koncernów na ich terenie, uzasadnia na dowolnych przykładach, że Polska jest objęta procesem globalizacji, uzasadnia, że integracja polityczna i gospodarcza jest korzystna dla krajów zrzeszonych w poszczególnych organizacjach, ocenia i projektuje różne formy pomocy państwa i organizacji pozarządowych państwom i regionom dotkniętym konfliktami zbrojnymi.

Klasa II - poziom rozszerzony

Uczeń opanował wiadomości i posiadał umiejętności wymagane na poziomie podstawowym oraz

Dopuszczająca

Uczeń poprawnie:

wyjaśnia znaczenie terminów: geografia, środowisko geograficzne, epigeosfera, wymienia cele badań geograficznych, wymienia źródła informacji geograficznej, przedstawia poglądy na kształt Ziemi w starożytnej Grecji i Babilonii, podaje ważniejsze wymiary Ziemi, posługuje się definicjami szerokości geograficznej i długości geograficznej, wyjaśnia znaczenie terminów: kartografia, mapa, skala mapy, wymienia rodzaje skal, wyjaśnia różnicę między siatką geograficzną a kartograficzną, wymienia rodzaje odwzorowań klasycznych, wymienia metody przedstawienia rzeźby terenu na mapach, wyjaśnia znaczenie terminów: poziomicza, izolinia, sygnetura, dokonuje podziału metod prezentacji zjawisk na mapach na jakościowe i ilościowe, wymienia sposoby prezentacji geograficznej, odczytuje informacje z szkicu terenu, wymienia różnicę między wykresem a diagramem, wymienia cechy mapy samochodowej, czyta legendę mapy samochodowej, potrafi wyznaczyć kierunki na mapie topograficznej, wymienia cechy mapy topograficznej, czyta legendę mapy topograficznej, wymienia informacje prezentowane na mapach turystycznych, wymienia cechy mapy turystycznej, czyta legendę mapy turystycznej, wyjaśnia znaczenie terminów: wszechświat, kosmos, galaktyka, ciało niebieskie, gwiazda, planeta, wymienia jednostki odległości: jednostkę astronomiczną, rok świetlny, parsek, omawia założenia teorii geocentrycznej i heliocentrycznej, wymienia ciała niebieskie tworzące Układ Słoneczny, podaje różnicę między planetą a gwiazdą, wymienia planety wg kolejności w Układzie Słonecznym, wymienia nazwy planet grupy ziemskiej i planet olbrzymów, wymienia podstawowe cechy ruchu obiegowego Ziemi, wyjaśnia znaczenie terminów: ekliptyka, peryhelium, aphelium, górowanie Słońca, wymienia nazwy astronomicznych pór roku na półkuli północnej i południowej oraz dni, w których się rozpoczynają, wymienia granice stref oświetlenia Ziemi, wyjaśnia znaczenie terminów: ruch obrotowy, doba, podaje kierunek i czas obrotu Ziemi wokół własnej osi, wyjaśnia znaczenie terminu czas słoneczny, omawia dawny i współczesny podział jednostek czasu, wyjaśnia znaczenie terminów: czas uniwersalny, czas strefowy, czas urzędowy, wskazuje na mapie międzynarodową linię zmiany daty, wyjaśnia znaczenie terminów: atmosfera, aerozole atmosferyczne, magnetosfera, określa skład chemiczny atmosfery, odróżnia składniki stałe od składników zmiennych atmosfery, wymienia nazwy poszczególnych warstw atmosfery, wymienia rodzaje promieniowania, wymienia źródła ciepła na Ziemi, wyjaśnia znaczenie terminów: temperatura powietrza, izoterma, wymienia rodzaje skal, w których dokonuje się pomiarów temperatury powietrza, porównuje temperaturę powietrza w różnych skalach, wymienia czynniki wpływające na rozkład temperatury powietrza, wymienia jednostki ciśnienia atmosferycznego i przyrządy do jego pomiaru, wyróżnia podstawowe układy baryczne, odczytuje z mapy izobar wartość ciśnienia atmosferycznego, wyjaśnia znaczenie terminów: pasat, antypasat, monsun, wymienia obszary występowania pasatów i monsunów oraz wskazuje je na mapie, wyjaśnia znaczenie terminów: bryza, fen, wiatr górski, doliny, bora, wymienia wiatry lokalne, wyjaśnia znaczenie terminów: wilgotność względna, wilgotność bezwzględna, wymienia rodzaje opadów i osadów atmosferycznych, odczytuje z mapy roczne sumy opadów atmosferycznych, wyjaśnia znaczenie terminów: masy powietrza, front atmosferyczny, front zokludowany, strefa frontalna, wymienia rodzaje mas powietrza i rodzaje frontów atmosferycznych, wymienia elementy meteorologiczne pogody, odróżnia klimat od pogody, wymienia składniki klimatu, wymienia czynniki klimatotwórcze, wymienia strefy klimatyczne, wymienia efekty zmian zachodzących w atmosferze, wymienia nazwy gazów przyczyniających się do powstawania efektu cieplarnianego, wymienia niebezpieczne zjawiska meteorologiczne, wskazuje na mapie obszary występowania ekstremalnych zjawisk atmosferycznych, wyjaśnia znaczenie terminów: hydrosfera, mały obieg wody, duży obieg wody, retencja, analizuje dane liczbowe dotyczące zasobów wodnych kuli ziemskiej, wymienia składniki bilansu wodnego, wyjaśnia znaczenie terminów: morze, zlewisko morsk, zatoka, cieśnina, wymienia zasoby wodne wszechoceanu, przedstawia podział wszechoceanu na mapie świata, wymienia rodzaje ruchów wody morskiej, wymienia rodzaje prądów morskich i podaje ich przykłady, wskazuje na mapie obszary występowania tsunami, wymienia rodzaje pływów morskich, wymienia obszary o największych pływach, podaje rozmiary przypływów w otwartych oceanach i zatokach morskich, wyjaśnia znaczenie terminów: system rzeczny, dorzecze, dział wodny, wymienia rodzaje rzek, wskazuje na mapie wybrane rzeki świata, wskazuje na mapie świata obszary bezodpływowe oraz pozbawione rzek, wyjaśnia znaczenie terminu ustrój rzeczny (reżim), wymienia rodzaje ustrojów rzecznych, wyjaśnia znaczenie terminów: jezioro, misa jeziorna, wymienia kryteria klasyfikacji jezior, wymienia najgłębsze i największe jeziora na świecie oraz wskazuje je na mapie, wskazuje na mapie główne typy jezior, wyjaśnia znaczenie terminów: lodowiec górski, firn, pole firnowe, granica wiecznego śniegu, jezior lodowcowy, wieloletnia zmarzlina, wymienia typy lodowców górskich, wskazuje na mapie przykłady obszarów występowania lodowców górskich, wyjaśnia znaczenie terminów: łądolość, wieloletnia zmarzlina, pak lodowy, soliflukcja, wskazuje na mapie świata obszary występowania łądolości, wyjaśnia znaczenie terminów: warstwa wodonośna, zwierciadło wód podziemnych, strefa aeracji, strefa saturacji, infiltracja, klasyfikuje wody podziemne według różnych kryteriów, wymienia na podstawie schematu poszczególne poziomy wód podziemnych, wymienia kryteria podziału źródeł, wyjaśnia znaczenie terminów: litosfera, astenosfera, wymienia główne pierwiastki i minerały budujące skorupę ziemską, wymienia na podstawie schematu warstwy wnętrza Ziemi, wyjaśnia znaczenie terminów: minerał, skała, magma, metamorfizm, konkrecja, wymienia główne minerały skałotwórcze, podaje różnicę między minerałem a skałą, rozpoznaje najpospolitsze skały występujące na Ziemi, wyjaśnia znaczenie terminów: geologia historyczna, skamieniałość przewodnia, wyjaśnia znaczenie terminów: łądolość, wieloletnia zmarzlina, pak lodowy, soliflukcja, wskazuje na mapie największe skamieniałości przewodnich, odczytuje z tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia w dziejach Ziemi, wyjaśnia znaczenie terminów: tektonika, strefa spredingu, strefa subdukcji, prądy konwekcyjne, rozróżnia na schemacie strefy spredingu i subdukcji, wskazuje na mapie świata przebieg granic płyt litosfery, wyjaśnia znaczenie terminu procesy endogeniczne, wymienia przejawy procesów endogenicznych, wymienia nazwy najważniejszych orogenez w dziejach Ziemi, wyjaśnia znaczenie terminów: deformacja tektoniczna, uskok, zrąb, wymienia typy genetyczne gór, wyjaśnia znaczenie terminów: plutonizm, wulkanizm, wskazuje na podstawie schematu typy intruzji magmatycznych, wskazuje na mapie największe wulkany na świecie, wyjaśnia znaczenie terminów: trzęsienie ziemi, sejsmograf, wymienia rodzaje trzęsień ziemi, wymienia skałę opisującą trzęsienia ziemi, wskazuje na mapie obszary występowania trzęsień ziemi, wyjaśnia znaczenie terminów: transgresja morza, regresja morza, ruchy talasogeniczne, wskazuje na mapie przykłady obszarów objętych ruchami obniżającymi i ruchami wznoszącymi, rozróżnia formy ukształtowania pionowego i poziomego łądów, wyjaśnia znaczenie terminów: depresja, kryptodepresja, wskazuje na mapie hipsometrycznej niziny, wyżyny i wybrane pasma górskie oraz depresje, wyróżnia formy dna oceanicznego, odróżnia szelfy od stoków kontynentalnych, wyjaśnia znaczenie terminów: wietrzeń, zwietrzelnina, wymienia i rozróżnia rodzaje wietrzeń, wymienia produkty wietrzeń, wymienia rodzaje wietrzeń fizycznego, wyjaśnia znaczenie terminów: denudacja, ruchy masowe, erozja, wymienia podstawowe rodzaje ruchów masowych, podaje różnicę między odpadaniem a obrywaniem, osuwaniem a spłyzywaniem, wymienia skały rozpuszczalne

prze wodę, wyjaśnia znaczenie terminu krasowienie, wymienia formy krasu powierzchniowego i podziemnego, wyjaśnia znaczenie terminów: erozja wgłębna, erozja wsteczna, erozja boczna, akumulacja, wymienia czynniki wpływające na tempo erozji rzecznej, wymienia rodzaje erozji rzecznej, wymienia elementy doliny rzecznej, podaje przykłady rzek o różnych typach ujść, wymienia podstawowe formy powstałe w wyniku działalności lodowca górskiego, wyjaśnia znaczenie terminów: egzaracja, muton, dolina U-kształtna, cyrk lodowcowy, detrakcja, detersja, dolina zawieszona, wyglądy lodowcowe, kem, oz, drumlin, wymienia rodzaje moren, podaje przykłady lodowców w górskich na świecie, wymienia podstawowe formy powstałe w wyniku działalności lądolodu, wskazuje na mapie przykładowe obszary o rzeźbie młodoglacjalnej, wyjaśnia, na czym polega erozja eoliczna, wymienia formy powstałe w wyniku niszczącej i budującej działalności wiatru, wymienia rodzaje pustyni i wskazuje ich przykłady na mapie, wyjaśnia znaczenie terminów: abrazja, platforma abrazyjna, nisza abrazyjna, wymienia czynniki wpływające na intensywność niszczącej działalności morza, wymienia na podstawie mapy podstawowe typy wybrzeży, wyjaśnia znaczenie terminów: gleba, proces glebotwórczy, poziom glebowy, profil glebowy, wymienia czynniki rozwoju gleb, wymienia na podstawie schematu poziomy glebowe, wymienia podstawowe typy gleb, rozróżnia gleby strefowe i astrefowe, podaje nazwy formacji roślinnych na świecie, wymienia czynniki wpływające na zróżnicowanie szaty roślinnej na Ziemi, wymienia dominujące gatunki roślin w każdej ze stref roślinnych, wyjaśnia znaczenie terminów: fauna, endemit, wymienia i wskazuje na mapie krainy i królestwa zoogeograficzne, wymienia charakterystyczne zwierzęta żyjące w poszczególnych krainach zoogeograficznych, wymienia czynniki przyrodnicze i antropogeniczne wpływające na kształtowanie się krajobrazu na Ziemi, wymienia strefy krajobrazowe na Ziemi i wskazuje je na mapie, wymienia sfery Ziemi i wskazuje po jednym przykładzie oddziaływań pomiędzy wybranymi sferami, podaje przykłady sfer Ziemi kształtowanych przez procesy endogeniczne, wyjaśnia znaczenie terminów: morskie wody wewnętrzne, wody terytorialne, wyłączna strefa ekonomiczna, wymienia najczęstsze kryteria przyjmowane podczas formułowania definicji państwa, wymienia kryteria podziału ustrojów politycznych państw świata, wymienia państwa mające dwie stolice i wskazuje je na mapie, wymienia okresy w historii powszechnej, które wpłynęły na obecny układ państw na mapie politycznej świata, wymienia państwa powstałe w Europie po 1989 r., wymienia główne mierniki i wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego, wymienia przykłady państw o różnym poziomie rozwoju gospodarczego, wymienia i wskazuje na mapie świata najludniejsze państwa, podaje różnice w zaludnieniu wg kontynentów, wymienia przykłady państw o wysokim i niskim współczynniku przyrostu naturalnego, wymienia teorie rozwoju społeczeństw, wymienia fazy przejścia demograficznego, wymienia przykłady państw znajdujących się w poszczególnych fazach przejścia demograficznego, wyjaśnia znaczenie terminów: eksplozja demograficzna, implozja demograficzna, podaje przykłady społeczeństwa młodego i starego, odczytuje z wykresów średnią długość trwania życia w wybranych krajach świata, wyjaśnia znaczenie terminów: współczynnik feminizacji, współczynnik maskulinizacji, wymienia typy obszarów wg podziału ze względu na aktualny stopień zaludnienia, podaje główne cechy rozmieszczenia ludności na świecie, wymienia obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia na świecie, określa gęstość zaludnienia na poszczególnych kontynentach, wyjaśnia znaczenie terminów: migracja, imigracja, emigracja, reemigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, podaje przykłady państw o dodatnim i ujemnym saldzie migracji zagranicznych na podstawie mapy tematycznej, wymienia główne i mieszane odmiany ludzkie, wyjaśnia znaczenie terminu rasizm, wymienia przykłady krajów jednolitych oraz zróżnicowanych pod względem narodowościowym, wyjaśnia znaczenie terminu religia, wymienia nazwy religii uniwersalnych, wymienia przykłady krajów jednolitych oraz zróżnicowanych pod względem religijnym i kulturowym, wymienia kategorie ludności na rynku pracy, wymienia czynniki decydujące o poziomie aktywności zawodowej ludności, wyjaśnia znaczenie terminów: stopa bezrobocia, bezrobocie ukryte, wymienia rodzaje bezrobocia, omawia czynniki wpływające na stan zdrowia ludzi na świecie, wyjaśnia przyczyny i skutki występowania chorób na świecie, wymienia typowe choroby w krajach wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo, wymienia rodzaje jednostek osadniczych, podaje charakterystyczne cechy wsi, wymienia funkcje miast, podaje przykłady miast o różnych funkcjach, wyjaśnia znaczenie terminów: urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, wymienia płaszczyzny i fazy urbanizacji, wskazuje na mapie najludniejsze zespoły miejskie świata, wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa, określa funkcje rolnictwa, wymienia formy użytkowania ziemi, wymienia państwa o największym udziale gruntów ornych w strukturze użytkowania ziemi, wymienia cechy rolnictwa uprzemysłowionego i rolnictwa ekologicznego, wskazuje na mapie regiony, w których przeważa rolnictwo uprzemysłowione, wyjaśnia znaczenie GMO, wymienia kryteria podziału rolnictwa, wskazuje na mapie obszary występowania rolnictwa intensywnego i rolnictwa ekstensywnego, przedstawia podział roślin uprawnych ze względu na cechy biologiczne i produkcyjne, wymienia rośliny należące do poszczególnych grup, wymienia czołowych producentów wybranych roślin uprawnych, wymienia czynniki wpływające na produkcję zwierzęcą, wymienia produkty pochodzenia zwierzęcego, przedstawia państwa o największym pogłowiu wybranych zwierząt gospodarskich, wyjaśnia znaczenie terminów: rybactwo, rybołówstwo, akwakultura, marikultura, przedstawia główne łowiska na świecie na podstawie mapy tematycznej, wymienia kraje o najniższym spożyciu ryb w przeliczeniu na 1 mieszkańca na podstawie danych statystycznych, wyjaśnia znaczenie terminów: głód, niedożywienie, głód utajony, podaje normy żywieniowe na świecie wg FAO, wskazuje liczbę głodujących na świecie na podstawie danych statystycznych, wymienia funkcje lasów, wskazuje kraje o największej lesistości, wymienia kraje o największym udziale w światowej produkcji drewna, wyjaśnia znaczenie terminu deforestacja, wymienia funkcje przemysłu, wymienia etapy procesu industrializacji, wskazuje na mapie kraje nowo uprzemysłowione, przedstawia kryteria podziału przemysłu i funkcje przemysłu, wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu, wymienia przykłady zakładów przemysłowych uzależnionych od czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych, przedstawia podział zasobów naturalnych, podaje przykłady zastosowania wybranych surowców, wyjaśnia znaczenie terminu recykling, przedstawia podział źródeł energii, podaje przykłady zastosowań surowców energetycznych, wymienia największych producentów wybranych surowców energetycznych, wskazuje głównych producentów energii elektrycznej na świecie na podstawie danych statystycznych, wymienia typy elektrowni, wskazuje największe hydroelektrownie oraz elektrownie atomowe na mapie świata, wymienia rodzaje okręgów przemysłowych, wskazuje na mapie przykłady okręgów przemysłowych na świecie, wymienia czynniki lokalizacji przemysłu high-tech, wskazuje największe ośrodki przemysłu high-tech na podstawie mapy, klasyfikuje usługi podaje przykłady usług podstawowych i wyspecjalizowanych, przedstawia podział komunikacji, wyjaśnia znaczenie terminów: transport, łączność, terminal, przedstawia kryteria podziału transportu, wymienia czynniki przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne warunkujące rozwój sieci transportowej, wskazuje na mapie kraje o dużej gęstości sieci drogowej i kolejowej, wskazuje na mapie największe porty morskie na świecie, wyjaśnia znaczenie terminów: tania bandera, żegluga kabotażowa, wymienia największe porty lotnicze pod względem liczby odprawianych pasażerów na świecie i wskazuje je na mapie, podaje przykłady wykorzystania nowoczesnych usług telekomunikacyjnych w życiu codziennym, wymienia przyczyny spadku znaczenia usług pocztowych, klasyfikuje turystykę wg różnych kryteriów, wyjaśnia, co składa się na atrakcyjność turystyczną, wymienia regiony atrakcyjne turystycznie, wskazuje kraje najczęściej odwiedzane przez turystów, wymienia nowe siedem cudów świata, wymienia nowoczesne usługi, podaje nazwy największych banków na świecie pod względem przychodów, wymienia czynniki wpływające na dysproporcje w rozwoju społeczno-gospodarczym krajów świata, wskazuje na mapie kraje bogatej Północy i biednego Południa, wskazuje płaszczyzny globalizacji, wymienia największe korporacje na świecie na podstawie danych statystycznych, wskazuje płaszczyzny integracji międzynarodowej, wymienia główne organy ONZ, podaje przykłady krajów członkowskich Unii Europejskiej, przedstawia przedmioty obrotu międzynarodowego, wyjaśnia znaczenie terminów: eksport, import, reeksport, bilans handlowy, podaje przykłady państw o dodatnim lub ujemnym bilansie handlowym na podstawie danych statystycznych, wymienia źródła konfliktów na świecie, wyjaśnia, czym różni się terroryzm od konfliktu zbrojnego, podaje przykłady państw, w których toczą się konflikty etniczne, wskazuje na mapie państwa objęte arabską wiosną, wyjaśnia znaczenie terminów: środowisko przyrodnicze, środowisko geograficzne, antropopresja, wymienia poglądy na temat relacji człowiek – środowisko, wymienia przyczyny globalnego ocieplenia klimatu, podaje przyczyny powstawania smogu i kwaśnych opadów, wymienia źródła zanieczyszczeń hydrosfery, wskazuje obszary niedoboru wody na

	<p>świecie na podstawie mapy tematycznej, wyjaśnia znaczenie terminów: lej depresyjny, recykling, wyjaśnia znaczenie terminów: erozja, degradacja gleb, podaje cechy gleb zdegradowanych, podaje przyczyny pustynnienia, wskazuje na mapie obszary zagrożone pustynnieniem, wymienia strategie ochrony środowiska, podaje nazwy organizacji zajmujących się ochroną środowiska.</p>
<p>Dostateczna</p>	<p>Uczeń poprawnie: określa przedmiot badań geografii oraz innych nauk o Ziemi, klasyfikuje nauki geograficzne, wymienia sfery Ziemi oraz określa ich wzajemne oddziaływanie, wymienia i klasyfikuje pośrednie i bezpośrednie źródła informacji geograficznej, wymienia dowody na kulistość Ziemi, wyjaśnia znaczenie terminu elipsoida obrotowa, wyjaśnia różnicę między długością promienia równikowego a długością promienia biegunowego, odczytuje współrzędne geograficzne wybranych punktów, podaje różnice między mapą a planem, wymienia funkcje mapy, klasyfikuje mapy ze względu na różne kryteria, przelicza skalę liczbową na mianowaną, oblicza odległość rzeczywistą na podstawie skali mapy, wymienia zalety i wady globusa z punktu widzenia jego zastosowania, wymienia na podstawie mapy i schematów rodzaje siatek kartograficznych, wymienia rodzaje zniekształceń, opisuje ilościowe i jakościowe metody prezentacji zjawisk na mapach, wyszukuje w atlasie przykłady różnych graficznych metod prezentacji zjawisk geograficznych na mapach, wymienia rodzaje diagramów słupkowych, odczytuje dane statystyczne z wykresów słupkowych, liniowych oraz diagramów kołowych, odczytuje dane z tabel statystycznych, posługuje się kierunkami na mapie samochodowej, posługuje się numerami dróg na mapie samochodowej, oblicza czas przejazdu między wybranymi obiektami na podstawie mapy samochodowej, posługuje się numerami dróg na mapie topograficznej, rozpoznaje na mapie topograficznej obiekty na podstawie legendy i opisu, odczytuje rzeźbę terenu na podstawie mapy topograficznej, oblicza wysokość względną, odczytuje wysokość bezwzględną, przedstawia różnice pomiędzy mapą topograficzną a turystyczną, wyjaśnia, że mapa turystyczna jest ważnym źródłem wiedzy o danym regionie, odczytuje rzeźbę terenu na podstawie mapy turystycznej, przedstawia teorie powstania wszechświata, porównuje odległości we wszechświecie, wymienia typy galaktyk we wszechświecie, opisuje budowę Układu Słonecznego, charakteryzuje ciała niebieskie tworzące Układ Słoneczny, porównuje planety grupy ziemskiej z planetami olbrzymami, charakteryzuje mniejsze ciała niebieskie Układu Słonecznego, omawia na podstawie schematu układ horzontalny, omawia na podstawie schematu obieg Ziemi dookoła Słońca, podaje czas obiegu Ziemi wokół Słońca, wymienia różnice między rokiem przestępnym a zwykłym, podaje, w jakich dniach Słońce góruje w zenicie na równiku, zwrotniku Raka i zwrotniku Koziorożca, wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje na mapie, wyjaśnia kryteria wydzielenia stref oświetlenia Ziemi, wymienia konsekwencje przyrodnicze występowania stref oświetlenia Ziemi, przedstawia cechy ruchu obrotowego Ziemi, omawia różnicę między dobą gwiazdową a dobą słoneczną, rozróżnia prędkość kątową i liniową, objaśnia zjawisko wschodu i zachodu Słońca, wyjaśnia przyczyny zróżnicowania czasu na Ziemi, oblicza czas słoneczny, omawia czas strefowy, określa znaczenie czasu uniwersalnego (UTC), podaje nazwy europejskich stref czasu, wymienia różnicę między kalendarzem juliańskim a gregoriańskim, wyjaśnia pochodzenie aerozoli atmosferycznych, podaje najważniejsze cechy poszczególnych warstw atmosfery, wyjaśnia znaczenie promieniowania całkowitego, omawia bilans promieniowania na podstawie schematu, wymienia i wskazuje na mapie obszary o dodatnim i ujemnym saldzie bilansu promieniowania, wyjaśnia znaczenie terminów: albedo, turbulencja, konwekcja, radiacja, adwekcja, opisuje na podstawie wykresów i map zróżnicowanie temperatury powietrza w troposferze, opisuje czynniki wpływające na rozkład temperatury powietrza, oblicza średnią dobową temperaturę powietrza, wyjaśnia na podstawie schematu przyczyny powstawania ośrodków barycznych, wskazuje strefy podwyższonego i obniżonego ciśnienia na kuli ziemskiej, wyjaśnia rozmieszczenie stałych ośrodków ciśnienia, omawia na podstawie schematu cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej, wyjaśnia mechanizm powstawania pasatów, wyjaśnia mechanizm powstawania monsunów, wyjaśnia mechanizm powstawania bryzy, wskazuje na mapie obszary występowania wiatrów lokalnych, przedstawia miary wilgotności powietrza, opisuje proces kondensacji pary wodnej, wyjaśnia proces resublimacji, opisuje typy genetyczne opadów atmosferycznych, wymienia obszary o najmniejszych i największych rocznych sumach opadów i wskazuje je na mapie, wymienia kryteria podziału i podaje cechy mas powietrza, omawia rozmieszczenie mas powietrza i frontów atmosferycznych na kuli ziemskiej oraz wskazuje je na mapie, odróżnia na podstawie schematu front chłodny od ciepłego, wymienia metody badań meteorologicznych, odczytuje informacje z mapy synoptycznej, charakteryzuje czynniki klimatyczne, wskazuje na mapie główne strefy klimatyczne świata, odczytuje z klimatogramów wartość temperatury powietrza i opadów, wykazuje różnice między klimatem morskim a klimatem kontynentalnym, omawia na podstawie schematu mechanizm efektu cieplarnianego, analizuje na podstawie wykresu zmiany średniej rocznej temperatury powietrza na świecie, wyjaśnia znaczenie gazów cieplarnianych, klasyfikuje na podstawie tabeli tornado ze względu na poziom ich intensywności, podaje przyczyny występowania susz, wymienia obszary zagrożone pustynnieniem, analizuje zasoby wodne w przyrodzie na podstawie wykresu, wymienia elementy składowe cyklu hydrologicznego, omawia fizyczne i chemiczne właściwości wody, opisuje na podstawie mapy regionalne zróżnicowanie bilansu wodnego, wymienia typy mórz i wskazuje ich przykłady na mapie, opisuje na podstawie schematu skład chemiczny wody morskiej, omawia na podstawie mapy zasolenie powierzchniowej warstwy wód oceanicznych, wymienia źródła energii powodujące ruch wód morskich, wyjaśnia przyczyny powstawania prądów morskich, opisuje na podstawie mapy rozkład prądów morskich na świecie, omawia przyczyny falowania wód morskich, wymienia przyczyny i skutki pływów morskich, charakteryzuje na podstawie schematu system rzeczny wraz z dorzeczem, odróżnia rzekę stałą od rzeki okresowej i epizodycznej, wymienia czynniki wpływające na poziom wody w rzece, wyjaśnia różnicę między wezbraniem a powodzią, wymienia rodzaje zasilania rzek, opisuje ustroje złożone i podaje przykłady rzek o tych ustrojach, wymienia czynniki warunkujące powstawanie jezior, klasyfikuje jeziora wg pochodzenia masy jeziornej i żywności oraz wskazuje je na mapie, wymienia funkcje sztucznych zbiorników, wymienia czynniki warunkujące powstawanie lodowców górskich, omawia na podstawie schematu przebieg granicy wiecznego śniegu na kuli ziemskiej na różnych szerokościach geograficznych, omawia na podstawie schematu budowę lodowca górskiego, omawia warunki powstawania lądolodów, wymienia obszary występowania wieloletniej zmarzliny, opisuje powstawanie barier lodowych, wyjaśnia zjawisko cielenia się lodowca, opisuje poszczególne poziomy wód podziemnych, wyjaśnia na podstawie schematu powstawanie wód artezyjskich i subartezyjskich, wskazuje na mapie obszary występowania wód artezyjskich i subartezyjskich, wód termalnych i gejzerów, wymienia rodzaje źródeł, klasyfikuje procesy egzogeniczne kształtujące powierzchnię Ziemi, opisuje typy wietrzenia, opisuje etapy wietrzenia mrozowego, podaje przykłady skał podlegających intensywnemu wietrzeniu chemicznemu, wskazuje na mapie obszary, na których zachodzą intensywne procesy wietrzenia, wymienia przyczyny powstawania ruchów masowych, omawia na podstawie schematów rodzaje ruchów masowych, odróżnia formy krasu powierzchniowego i podziemnego, wymienia i rozpoznaje formy szaty naciekowej w jaskini, wskazuje na mapie świata i Europy obszary krasowe, porównuje cechy rzeki w biegu górnym, środkowym i dolnym, wymienia przykłady form powstałych w wyniku erozji i akumulacji, opisuje na podstawie schematu elementy doliny rzecznej, odróżnia terasę zalewową od nadzalewowej, wymienia rodzaje ujść rzecznych i wskazuje ich przykłady na mapie, wyróżnia rodzaje rzeźbotwórczej działalności lodowców, dokonuje podziału form rzeźby polodowcowej na formy erozyjne i akumulacyjne, rozróżnia formy powstałe w wyniku działalności lodowców górskich, wyjaśnia powstawanie różnych typów moren, rozróżnia formy powstałe w wyniku działalności lądolodów, wymienia formy fluwiołacjalne, wymienia przykłady niszczącej i budującej działalności wód polodowcowych, wymienia czynniki wpływające na siłę transportową wiatru, charakteryzuje niszczącą i budującą działalność wiatru, omawia budowę wydmy parabolicznej i barchanu, charakteryzuje typy pustyń i wskazuje ich rozmieszczenie, wymienia przykłady niszczącej i budującej działalności fal i prądów morskich, wymienia elementy klifu, rozpoznaje podstawowe typy wybrzeży na mapie i fotografii, opisuje typy genetyczne wybrzeży, charakteryzuje procesy glebotwórcze, charakteryzuje na podstawie schematów profili glebowych najważniejsze poziomy glebowe, podaje różnice między żyznością a urodzajnością, wymienia przykłady gleb o różnym odczynie pH, omawia cechy gleb strefowych, astrefowych i pozastrefowych, opisuje rozmieszczenie</p>

głównych typów gleb na podstawie mapy, analizuje wybrane profile glebowe, charakteryzuje poszczególne formacje roślinne na Ziemi, wskazuje na mapie zasięg występowania głównych stref roślinnych, wyróżnia krainy i królestwa zoogeograficzne, charakteryzuje wybrane krainy zoogeograficzne, wymienia strefy życia w wodach oraz charakteryzuje jedną z nich, opisuje komponenty środowiska przyrodniczego w strefie krajobrazowej, wymienia wybrane parki narodowe w poszczególnych strefach krajobrazowych i wskazuje je na mapie, wymienia przykłady oddziaływania i wpływu ruchów Ziemi na hydrosferę, wyjaśnia powstawanie wiatrołomów w wyniku czynników atmosferycznych, omawia wpływ organizmów żywych na hydrosferę, omawia i podaje przykłady wpływu obszarów leśnych na klimat lokalny, opisuje na przykładach wpływ litosfery na procesy glebotwórcze, podaje przykłady wpływu rodzaju podłoża na rzeźbę terenu, wymienia czynniki wpływające na zmianę liczby państw na świecie, wskazuje na mapie światła przykłady krajów, których granice nawiązują do warunków przyrodniczych lub zostały wyznaczone w sposób sztuczny, wymienia czynniki wpływające na współczesny podział polityczny świata, odczytuje na mapach aktualny podział polityczny świata, wskazuje przykłady państw będących niegdyś kolonią, podaje przykłady nowo utworzonych państw na świecie, definiuje wybrane ekonomiczne mierniki wzrostu gospodarczego, porównuje strukturę PKB państw znajdujących się na różnych poziomach rozwoju gospodarczego, omawia etapy zaludniania Ziemi, podaje czynniki wpływające na zróżnicowanie przyrostu naturalnego na świecie, oblicza współczynnik przyrostu naturalnego, charakteryzuje etapy rozwoju demograficznego ludności na podstawie wykresu, wymienia fazy przejścia demograficznego, w których następuje eksplozja demograficzna, wymienia przyczyny eksplozji demograficznej oraz implozji demograficznej, wskazuje czynniki kształtujące strukturę wieku ludności, wymienia typy demograficzne społeczeństw, charakteryzuje społeczeństwa młode, zastojowe i stare na przykładach wybranych państw świata, omawia czynniki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozmieszczenia ludności na świecie, wskazuje obszary największej i najmniejszej koncentracji ludności na świecie na podstawie mapy tematycznej, przedstawia przyczyny dużej koncentracji ludności na wybranym obszarze, oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia dla wybranych państw, klasyfikuje migracje, wyjaśnia przyczyny migracji, podaje kierunki współczesnych migracji zagranicznych na świecie, oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego ludności, opisuje rozmieszczenie odmiann ludzkich na świecie na podstawie mapy tematycznej, klasyfikuje języki świata ze szczególnym uwzględnieniem grup językowych rodziny indoeuropejskiej, wymienia najbardziej rozpowszechnione języki świata na podstawie danych statystycznych, charakteryzuje zróżnicowanie religijne i kulturowe świata, przedstawia strukturę wyznaniową na świecie na podstawie danych statystycznych, charakteryzuje kręgi kulturowe (cywilizacyjne) na świecie oraz wskazuje ich zasięg na mapie, charakteryzuje czynniki decydujące o poziomie aktywności zawodowej ludności, opisuje współczynnik aktywności zawodowej wg płci w wybranych państwach na podstawie danych statystycznych, omawia strukturę zatrudnienia w poszczególnych fazach rozwoju gospodarczego, wskazuje przyczyny bezrobocia na świecie, oblicza współczynnik (stopę) bezrobocia, charakteryzuje choroby cywilizacyjne, w tym otyłość, wymienia przyczyny zgonów w najbogatszych państwach i krajach słabo rozwiniętych, charakteryzuje czynniki lokalizacji i rozwoju jednostek osadniczych, charakteryzuje nowe funkcje wsi, opisuje wybrane funkcje miast, charakteryzuje płaszczyzny urbanizacji, opisuje fazy urbanizacji, opisuje typy zespołów miejskich i wskazuje je na mapie, wymienia przykłady megalopolis na świecie, przedstawia procesy urbanizacyjne na świecie, charakteryzuje warunki klimatyczno-glebowe do produkcji rolnej na świecie na podstawie mapy tematycznej, ocenia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w wybranych krajach świata na podstawie danych statystycznych, charakteryzuje elementy struktury użytkowania ziemi na podstawie wykresu, wskazuje przyczyny dużego zróżnicowania udziału gruntów ornych w strukturze użytkowania ziemi w wybranych państwach, wyjaśnia przyczyny rozwoju rolnictwa uprzemysłowionego i rolnictwa ekologicznego, wskazuje rejony upraw roślin zmodyfikowanych genetycznie na mapie świata, wymienia typy rolnictwa i omawia ich rozmieszczenie na świecie, omawia różnice między rolnictwem intensywnym a ekstensywnym, charakteryzuje główne regiony rolnicze na świecie na podstawie mapy tematycznej, przedstawia zastosowanie roślin uprawnych, opisuje rozmieszczenie upraw głównych ziemiopłodów na podstawie map tematycznych, wskazuje kierunki chowu zwierząt, przedstawia typy chowu zwierząt gospodarskich, charakteryzuje rozmieszczenie i wielkość pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich na podstawie map tematycznych i danych statystycznych, wymienia czołowych importerów i eksporterów wołowiny i wieprzowiny na podstawie danych statystycznych, wskazuje na mapie kraje o największych światowych połowach morskich, omawia gospodarcze wykorzystanie wybranych gatunków ryb, wskazuje przyczyny nadmiernego odławiania organizmów morskich, wyjaśnia przyczyny oraz skutki głodu i niedożywienia ludności na świecie, analizuje rozmieszczenie obszarów niedoboru i nadwyżek żywności na podstawie mapy tematycznej, wskazuje największych eksporterów żywności na świecie na podstawie danych statystycznych, przedstawia rozmieszczenie największych kompleksów leśnych na Ziemi, przedstawia zróżnicowanie leśności na świecie na podstawie mapy tematycznej, wymienia sposoby prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej w różnych regionach, omawia udział przemysłu w tworzeniu PKB w wybranych krajach na podstawie wykresu, charakteryzuje kraje nowo uprzemysłowione, opisuje rozwój przemysłu i zmiany w strukturze produkcji przemysłowej, przedstawia przyrodnicze i pozapryrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu na wybranych przykładach, omawia przymusową, związaną oraz swobodną lokalizację przemysłu, charakteryzuje surowce metaliczne, chemiczne i skalne, przedstawia znaczenie poszczególnych zasobów naturalnych, opisuje rozmieszczenie wybranych surowców mineralnych na podstawie mapy tematycznej, omawia recykling jako nowe źródło surowców, opisuje wykorzystanie odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii, charakteryzuje zmiany w bilansie energetycznym świata, wskazuje ośrodki wydobycia surowców energetycznych na świecie na podstawie mapy tematycznej, opisuje znaczenie energii elektrycznej dla gospodarki i życia codziennego, charakteryzuje zmiany w strukturze zużycia energii następujące wraz z rozwojem gospodarczym państw świata, charakteryzuje różne typy elektrowni, przedstawia udział energii elektrycznej pochodzącej z różnych elektrowni w wybranych krajach na podstawie danych statystycznych, wyjaśnia czynniki przestrzennej koncentracji przemysłu, charakteryzuje rozmieszczenie i rozwój obszarów koncentracji przemysłu na wybranych przykładach, opisuje czynniki lokalizacji zakładów przemysłu zaawansowanej technologii, przedstawia znaczenie przemysłu high-tech, omawia rozmieszczenie wybranych technopolii na świecie, charakteryzuje wybrane technopolie, charakteryzuje znaczenie usług materialnych i niematerialnych, wymienia sekcje usługowe wg PKD, przedstawia uwarunkowania rozwoju komunikacji, przedstawia rolę komunikacji w gospodarce, opisuje czynniki warunkujące rozwój sieci transportowej, omawia gęstość sieci dróg na świecie na podstawie mapy tematycznej, charakteryzuje gęstość sieci kolejowej na świecie na podstawie mapy tematycznej, wymienia najdłuższe rurociągi i gazociągi na świecie, podaje przyczyny, dla których armatorzy rejestrują statki w krajach taniej bandery, wskazuje na mapie najważniejsze szlaki żeglugi śródlądowej na poszczególnych kontynentach, charakteryzuje uwarunkowania rozwoju transportu lotniczego, podaje przykłady dużego wpływu łączności na współczesną gospodarkę, opisuje rozwój wybranych współczesnych środków łączności, wykazuje spadek znaczenia usług pocztowych na podstawie danych statystycznych, przedstawia przyczyny rozwoju turystyki na świecie, omawia zróżnicowanie ruchu turystycznego na świecie wg regionów na podstawie danych statystycznych, wskazuje korzyści wynikające z rozwoju turystyki, charakteryzuje najważniejsze regiony turystyczne świata na podstawie różnych źródeł, opisuje atrakcje turystyczne wybranych regionów Europy, podaje przyczyny rozwoju nowoczesnych usług bankowych, ubezpieczeniowych oraz inwestycyjnych, wskazuje przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym państw i regionów świata, wymienia państwa należące do grupy BRICS, wskazuje przyczyny globalizacji na świecie, definiuje indeks globalizacji i wskazuje kraje o najwyższym indeksie globalizacji, przedstawia formy współpracy międzynarodowej, omawia rozmieszczenie wybranych organizacji międzynarodowych na świecie na podstawie mapy tematycznej, przedstawia czynniki rozwoju handlu międzynarodowego, przedstawia rodzaje obrotów w handlu międzynarodowym, opisuje bilans handlowy i bilans płatniczy, przedstawia przyczyny konfliktów na świecie, przedstawia zagrożenia związane z terroryzmem, przedstawia przyczyny rozprzestrzeniania się konfliktów w wybranym regionie świata, przedstawia przebieg konfliktu zbrojnego na podstawie dostępnych źródeł, podaje przykłady izolacji państwowej na świecie, przedstawia przykłady racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego, omawia podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju, analizuje

	<p>przestrzenne zróżnicowanie zanieczyszczeń powietrza na świecie na podstawie mapy tematycznej, wymienia skutki nadmiernej emisji zanieczyszczeń do atmosfery, omawia gospodarowanie zasobami wodnymi, podaje przykłady katastrof ekologicznych, omawia przykłady wpływu działalności gospodarczej człowieka na litosferę, podaje przyczyny degradacji gleb, wskazuje przykłady wpływu działalności człowieka na degradację i dewastację gleb, wskazuje sposoby ratowania środowiska geograficznego, podaje przykłady działań wybranych organizacji międzynarodowych zajmujących się ochroną środowiska, podaje przykłady rezerwatów biosfery</p>
<p>Dobra</p>	<p>Uczeń poprawnie:</p> <p>wykazuje interdyscyplinarny charakter nauk geograficznych, odróżnia przedmiot badań geografii fizycznej i społeczno-ekonomicznej oraz ogólnej i regionalnej, podaje przykłady związków geografii z innymi naukami, wymienia sposoby pozyskiwania i przetwarzania informacji geograficznej, opisuje dawne i współczesne metody pomiarowe stosowane do określania wymiarów Ziemi, odróżnia elipsoidę od geoidy, oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową obiektów w stopniach i kilometrach, wyjaśnia zasady generalizacji mapy, rozpoznaje poszczególne rodzaje map, porównuje i szereguje różne rodzaje skal, oblicza skalę mapy, znając wymiary obiektów geograficznych na mapie i w rzeczywistości, opisuje różne rodzaje siatek kartograficznych i zna kryteria ich podziału, rozpoznaje najczęściej stosowane siatki kartograficzne na podstawie układu równoleżników i południków, wymienia różne typy rzutów kartograficznych, podaje przykłady zastosowania ilościowych i jakościowych metod prezentacji na mapach, doбира właściwą metodę do zaprezentowania zjawiska na mapie, wyjaśnia różnicę między kartogramem a kartodiagramem, wyjaśnia specyfikę diagramu złożonego, interpretuje zjawiska geograficzne przedstawione na wykresach i diagramach, podaje przykłady wykorzystania diagramów strukturalnych, wyznacza i opisuje trasę przejazdu między wybranymi miejscowościami na podstawie mapy samochodowej, oblicza odległość wzdłuż dróg na podstawie kilometrażu, oblicza odległość na podstawie skali mapy, kreśli profil hipsometryczny, oblicza średnie nachylenie terenu, oblicza odległość na podstawie skali mapy, oblicza czas pieszej wędrówki między wybranymi obiektami na podstawie mapy turystyczno-topograficznej, opisuje na podstawie schematu położenia Ziemi we wszechświecie, opisuje budowę Drogi Mlecznej, wyjaśnia etapy ewolucji gwiazd, porównuje na podstawie danych cechy planet Układu Słonecznego, wskazuje zależność między odleganiem planet od Słońca a ich prędkością na orbicie, opisuje cechy Ziemi na tle innych planet Układu Słonecznego, opisuje na podstawie schematu zróżnicowanie oświetlenia Ziemi w różnych porach roku, wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej, podaje czas trwania dnia i nocy na różnych szerokościach geograficznych w dniach równonocy i przesileni, omawia na podstawie schematu zaćmienia Słońca i zaćmienia Księżyca, opisuje różnice między astronomicznymi, kalendarzowymi i klimatycznymi porami roku, wykazuje zależność między ilością energii docierającej do powierzchni Ziemi a wysokością Słońca nad horyzontem, porównuje pozorną wędrówkę Słońca nad widnokresem w ciągu doby w różnych porach roku, oblicza wysokość górowania Słońca nad widnokresem w różnych szerokościach geograficznych, wymienia konsekwencje ruchu obrotowego Ziemi, wymienia dowody ruchu obrotowego, wyjaśnia zależność czasu słonecznego od długości geograficznej, oblicza długość geograficzną danego miejsca na podstawie czasu słonecznego, określa czas lokalny za pomocą mapy stref czasowych, wyjaśnia przyczyny wprowadzenia stref czasowych i czasu urzędowego na Ziemi oraz granicy zmiany daty, posługuje się mapą stref czasowych do określenia różnicy czasu strefowego, wyjaśnia pochodzenie atmosfery Ziemi, porównuje cechy poszczególnych warstw atmosfery, omawia zmiany temperatury powietrza w profilu pionowym atmosfery, omawia cechy pola magnetycznego Ziemi, wymienia sposoby wymiany ciepła w atmosferze, wykazuje zależność między ilością energii docierającej do powierzchni Ziemi a wysokością Słońca nad horyzontem, porównuje rozkład temperatury powietrza w poszczególnych porach roku na półkuli północnej i południowej, wyjaśnia wpływ rzeźby terenu na nasłonecznienie i temperaturę powietrza, charakteryzuje na podstawie mapy roczne amplitudy temperatury powietrza na Ziemi, oblicza średnią roczną i roczną amplitudę temperatury powietrza, wykazuje przyczyny zróżnicowania średniej rocznej temperatury powietrza na Ziemi, wykazuje zależność ciśnienia atmosferycznego od temperatury powietrza, omawia krążenie powietrza w ośrodkach barycznych na półkuli północnej i południowej, opisuje cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej, umiarkowanej i okołobiegunowej, wymienia cechy pasatów, podaje przyczyny cykliczności zmian cyrkulacji monsunowej, wymienia cechy wiatrów lokalnych, wyjaśnia mechanizm powstawania wiatru fenowego, górskiego, dolinnego i bory, podaje lokalne nazwy wiatru fenowego, wyjaśnia mechanizm powstawania chmur oraz opadów i osadów atmosferycznych, wyjaśnia różnicę między mgłą radiacyjną a mgłą adwekcyjną, rozróżnia typy genetyczne chmur, wyjaśnia przyczyny nierównomiernego rozkładu opadów atmosferycznych na Ziemi, analizuje przebieg zjawisk atmosferycznych w strefie frontu ciepłego i zimnego, opisuje zjawisko okluzji, uzasadnia konieczność prognozowania pogody, dostrzega potrzebę dokonywania pomiarów i obserwacji elementów meteorologicznych z wykorzystaniem nowoczesnych technik do prognozowania pogody, wyjaśnia przyczyny regionalnego zróżnicowania zjawisk pogodowych na Ziemi, analizuje wpływ czynników na procesy klimatotwórcze, rozpoznaje typ klimatu na podstawie jego opisu, wyjaśnia strefowość klimatyczną na Ziemi, wyróżnia klimaty astrefowe i podaje ich przykłady, opisuje cechy klimatów lokalnych (miejska wyspa ciepła), wyjaśnia przyczyny zmian klimatu na Ziemi, wymienia skutki powstawania dziury ozonowej, wyjaśnia przyczyny powstawania ekstremalnych zjawisk i anomalii pogodowych na Ziemi, omawia budowę cyklonu tropikalnego, wymienia lokalne nazwy cyklonów tropikalnych, omawia teorię powstania hydrosfery, wyjaśnia wpływ energii słonecznej i siły ciężkości na obieg wody w przyrodzie, analizuje schemat cyklu hydrologicznego, wyjaśnia przyczyny zróżnicowania zasolenia wody morskiej, opisuje zróżnicowanie termiki przypowierzchniowych wód oceanicznych, objaśnia wpływ prądów morskich na warunki klimatyczne, objaśnia mechanizm powstawania falowania wiatrowego, wymienia przyczyny powstawania sejszy, omawia na podstawie schematu mechanizm powstawania sejszy, analizuje związki między warunkami klimatycznymi a występowaniem rzek na Ziemi, opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie wód powierzchniowych na Ziemi, opisuje cechy ustrojów rzecznych, rozpoznaje cechy ustrojów rzecznych, klasyfikuje rzeki do odpowiedniego typu ustroju na podstawie wielkości przepływów, charakteryzuje typy genetyczne jezior oraz wskazuje ich przykłady na mapie, opisuje etapy zarastania jezior (sukcesji), opisuje warunki powstawania i występowania bagien i torfowisk, wyjaśnia przyczyny występowania granicy wiecznego śniegu na różnej wysokości, charakteryzuje wybrane typy lodowców górskich, opisuje ruch lodu lodowcowego, analizuje uwarunkowania rozwoju pokryw lodowych na Ziemi, opisuje cechy lądolodu antarktycznego i lądolodu grenlandzkiego, omawia warunki powstawania wieloletniej zmarzliny, wyjaśnia pochodzenie wód podziemnych, wykazuje zależność cech wód podziemnych od budowy geologicznej, omawia warunki powstawania gejerów, opisuje wybrane metody badań wnętrza Ziemi, wymienia przykłady zróżnicowania wielkości stopnia geotermicznego na Ziemi, wskazuje różnicę między budową skorupy kontynentalnej a budową skorupy oceanicznej, opisuje warunki powstawania minerałów, opisuje właściwości wybranych skał, charakteryzuje typy złóż, charakteryzuje rodzaje surowców mineralnych ze względu na pochodzenie, opisuje metody określania wieku względnego i bezwzględnego, opisuje tabelę stratygraficzną, wymienia eony, ery, okresy i epoki w dziejach Ziemi, porównuje długość trwania poszczególnych er, wyjaśnia na podstawie schematu powstawanie skamieniałości, omawia rozwój fauny i flory w dziejach Ziemi, rozpoznaje okres geologiczny na podstawie skamieniałości przewodnich, omawia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Ziemi, wyjaśnia przyczyny wzajemnego przemieszczania się płyt litosfery i określa kierunek ich ruchu, omawia budowę strefy spredingu i strefy subdukcji oraz wymienia procesy w nich zachodzące, wskazuje na mapie strefy ryftowe oraz strefy subdukcji i kolizji płyt litosfery, wymienia przykłady zbieżnych i rozbieżnych granic płyt litosfery, analizuje na podstawie mapy tematycznej budowę podstawowych struktur tektonicznych, wyjaśnia proces powstawania gór, podaje różnice między górami fałdowymi a górami zrębowymi, wskazuje na mapie obszary występowania różnych typów gór, podaje skutki procesów plutonicznych, charakteryzuje przebieg zjawisk wulkanicznych, klasyfikuje typy wulkanów według różnych kryteriów, wyjaśnia przyczyny trzęsień ziemi, wyjaśnia przyczyny rozmieszczenia stref sejsmicznych na Ziemi, wskazuje na mapie obszary występowania podstawowych typów trzęsień ziemi, opisuje przyczyny procesów epejrogenicznych i izostatycznych, podaje dowody na istnienie ruchów epejrogenicznych, opisuje ukształtowanie powierzchni Ziemi jako efekt</p>

oddziaływania procesów endogenicznych, wskazuje na mapie wielkie formy kształtowania den morskich i oceanicznych, wskazuje na mapie rowy oceaniczne, opisuje czynniki odpowiedzialne za przebieg wietrzenia chemicznego i biologicznego, omawia przebieg procesu wietrzenia, charakteryzuje produkty i formy powstałe w wyniku wietrzenia fizycznego, wskazuje dominujący typ wietrzenia w określonej strefie klimatycznej, wykazuje wpływ budowy geologicznej danego obszaru na grawitacyjne ruchy masowe, wyjaśnia przyczyny powstawania sphywów błotnych i ziemnych, opisuje czynniki, które wpływają na przebieg zjawisk krasowych, wymienia etapy rozwoju form krasu powierzchniowego, odróżnia wywierzysko od ponoru, wyjaśnia proces powstawania jaskiń, wyjaśnia przyczyny zróżnicowania procesów rzeźbotwórczych na poszczególnych odcinkach rzeki, wyjaśnia na podstawie schematu proces erozji wstecznej, omawia na podstawie schematów fazy rozwoju meandrów i starorzeczy, wyjaśnia proces powstawania delty, wyjaśnia, w jakich warunkach zachodzi erozja wąwozowa, opisuje przebieg niszczącej działalności lodowca górskiego, opisuje na podstawie schematu powstawanie doliny U-kształtnej, odróżnia rzeźbę staroglacjalną od młodoglacjalnej, wyjaśnia na podstawie schematu powstawanie sandrów i pradolin, opisuje na podstawie schematu proces powstawania kemów, opisuje warunki sprzyjające rzeźbotwórczej działalności wiatru, wykazuje zależność kształtu wydm od klimatu, opisuje proces powstawania grzybów skalnych, opisuje powstawanie pokryw lessowych i wymienia nazwy obszarów, na których one występują, wyjaśnia na podstawie schematu proces powstawania klifu, wyjaśnia proces powstawania mierzei, opisuje powstawanie atolu, porównuje typy wybrzeży, omawia czynniki glebotwórcze z uwzględnieniem czynników abiotycznych i biotycznych, rozróżnia główne procesy glebotwórcze, opisuje cechy poszczególnych poziomów profilu glebowego, opisuje kompleksy rolniczej przydatności gleb, omawia genezę wybranych typów gleb strefowych, astrefowych i pozastrefowych, przyporządkowuje gleby strefowe do stref klimatycznych i roślinnych, przyporządkowuje gleby strefowe do skał podłoża i warunków wodnych, wyjaśnia związek między strefami klimatu a formacjami roślinnymi, opisuje przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia stref roślinnych na Ziemi, charakteryzuje piętność roślinną obszarów górskich na Ziemi, wyjaśnia geograficzne przyczyny zróżnicowania świata zwierzęcego, wymienia bariery ograniczające rozprzestrzenianie się zwierząt na Ziemi, przyporządkowuje typowe gatunki fauny do poszczególnych krain zoogeograficznych, porównuje cechy środowiska przyrodniczego i formy gospodarowania w poszczególnych strefach krajobrazowych na Ziemi, omawia efekty działania siły odśrodkowej Ziemi i jej wpływ na litosferę, wyjaśnia wpływ ruchów endogenicznych na zmiany linii brzegowej mórz i jezior oraz zmiany biegu rzeki, omawia czynniki warunkujące strefowość klimatyczno-roślinno-glebową, omawia wpływ biosfery i pedosfery na rozwój procesów stokowych, analizuje zmiany liczby państw w Europie i na świecie, przedstawia podział terytorialny mórz i oceanów, analizuje podział wpływów na Antarktydzie, analizuje kształtowanie się mapy politycznej świata do 1989 r., analizuje następstwa przemian społeczno-ustrojowych po 1989 r., charakteryzuje HDI, porównuje składowe HDI w wybranych państwach, analizuje liczbę ludności świata i jej zmiany, oblicza tempo zmian liczby ludności na danym obszarze, za pomocą wskaźnika dynamiki, analizuje zróżnicowanie przyrostu naturalnego na świecie, analizuje model przejścia demograficznego na wybranych przykładach, analizuje fazy przejścia epidemiologicznego na wybranych przykładach, opisuje etapy rozwoju demograficznego ludności na przykładach wybranych państw świata, opisuje przestrzenne zróżnicowanie eksplozji demograficznej i implozji demograficznej, analizuje strukturę wieku i płci ludności na przykładach wybranych państw świata (na podstawie danych statystycznych), wyjaśnia konsekwencje starzenia się społeczeństwa, oblicza współczynnik feminizacji i współczynnik maskulinizacji, analizuje rozmieszczenie ludności na świecie na podstawie mapy tematycznej, wykazuje wpływ barier osadniczych na rozmieszczenie ludności na świecie, porównuje czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w krajach wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo, analizuje wpływ czynników przyrodniczych i pozapryrodniczych na rozmieszczenie ludności na świecie, charakteryzuje przyczyny i konsekwencje migracji ludności w różnych państwach, analizuje kierunki współczesnych migracji zewnętrznych i wewnętrznych, podaje pozytywne i negatywne skutki ruchów migracyjnych, charakteryzuje strukturę etniczną i narodowościową ludności świata, wskazuje przyczyny upowszechniania się wybranych języków na świecie, przedstawia konsekwencje zróżnicowania religijnego i kulturowego ludności, analizuje strukturę zawodową ludności wybranych państw, oblicza współczynnik aktywności zawodowej, porównuje zróżnicowanie stopy bezrobocia w wybranych państwach na podstawie danych statystycznych, charakteryzuje rodzaje bezrobocia, analizuje społeczne i gospodarcze skutki występowania chorób na świecie, analizuje geograficzne uwarunkowania stanu zdrowia ludności świata, rozpoznaje typy genetyczne kształtów wsi, opisuje wpływ czynników przyrodniczych i antropogenicznych na kształtowanie się sieci osadniczej, rozpoznaje typy miast i zespołów miejskich na świecie, analizuje przyczyny urbanizacji w wybranych regionach, porównuje zmiany liczby ludności w wybranych miastach świata na podstawie danych statystycznych, opisuje zmiany w krajobrazie wielkich miast w różnych regionach świata, wyjaśnia przyczyny zróżnicowania poziomu urbanizacji w różnych częściach świata, wyjaśnia wpływ czynników społeczno-ekonomicznych na rozwój rolnictwa na wybranych przykładach, analizuje mierniki wielkości gospodarstw rolnych w wybranych państwach, przedstawia wpływ czynników społeczno-gospodarczych na strukturę użytkowania ziemi, przedstawia zróżnicowanie struktury użytkowania ziemi na świecie na podstawie danych statystycznych, analizuje wybrane wskaźniki rolnictwa przemysłowego, opisuje cechy rolnictwa pierwotnego, tradycyjnego i rynkowego, porównuje gospodarke rolną w wybranych regionach rolniczych, analizuje rozmieszczenie i wielkość produkcji roślinnej w wybranych regionach świata, omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie wysokości plonów zbóż w wybranych krajach, oblicza wielkość plonów, omawia zróżnicowanie hodowli na świecie, wyjaśnia różnicę między chowem intensywnym a chowem ekstensywnym, analizuje produkcję zwierzęcą w wybranych regionach świata, podaje różnice między akwakulturą a rybołówstwem, wyjaśnia przyczyny zróżnicowania wielkości połowów ryb w wybranych państwach świata, analizuje zagrożenia produktywności mórz i oceanów, opisuje problemy żywienia ludności świata na podstawie różnych źródeł, wyjaśnia, dlaczego w niektórych krajach świata o sprzyjających warunkach rozwoju rolnictwa występuje problem niedożywienia ludności, opisuje zasoby leśne świata na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych, wskazuje przyczyny oraz skutki wycinania i niszczenia lasów równinowych, charakteryzuje strukturę i rolę przemysłu w krajach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego, omawia rolę przemysłu w gospodarce państw, przedstawia zróżnicowanie poziomu rozwoju przemysłu na świecie, wskazuje wpływ czynników lokalizacji przemysłu na rozmieszczenie i rozwój wybranych branż, wyjaśnia znaczenie behawioralnych czynników lokalizacji przemysłu, wyjaśnia rolę surowców mineralnych w rozwoju przemysłu, przedstawia głównych producentów surowców mineralnych, opisuje rozmieszczenie i wielkość wydobycia wybranych surowców energetycznych na świecie na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych, charakteryzuje kierunki eksportu i importu surowców energetycznych na podstawie danych statystycznych, wyjaśnia przyczyny zróżnicowania źródeł produkcji energii elektrycznej, omawia zmiany wielkości produkcji energii elektrycznej na świecie, przedstawia wady i zalety różnych typów elektrowni, wyjaśnia rolę i znaczenie energetyki alternatywnej, wyjaśnia, dlaczego energetyka alternatywna rozwija się w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo, charakteryzuje etapy rozwoju okręgu przemysłowego, wykazuje skutki restrukturyzacji przemysłu, opisuje cechy przemysłu zaawansowanej technologii, omawia formy organizacji przestrzennej przemysłu high-tech, opisuje etapy rozwoju usług, wykazuje znaczenie usług dla gospodarki państw, analizuje dynamikę wzrostu zapotrzebowania na usługi transportowe i łącznościowe na poszczególnych etapach rozwoju, analizuje wielkość i rodzaje ładunków przewożonych różnymi rodzajami transportu lądowego w wybranych krajach, określa rolę transportu przesyłowego, opisuje wielkość przeladunku i strukturę towarów przeladowywanych w największych portach świata na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych, opisuje sieć transportu śródlądowego na świecie na podstawie mapy tematycznej, omawia znaczenie transportu lotniczego, opisuje rolę telekomunikacji komputerowej w światowej gospodarce, omawia rolę postępu technologicznego w rozwoju telekomunikacji, analizuje cele ruchu turystycznego we współczesnym świecie, opisuje cechy i uwarunkowania ruchu turystycznego na świecie, wyjaśnia, czym jest monokultura turystyczna, opisuje walory turystyczne wybranych ośrodków i regionów turystycznych na świecie na podstawie różnych źródeł, wykazuje dysproporcje w dostępie do nowoczesnych usług finansowych, edukacyjnych i zdrowotnych, uzasadnia duży wpływ banków i giełd na funkcjonowanie gospodarki i życie człowieka, przedstawia na

	<p>podstawie danych statystycznych poziom zaspokojenia potrzeb na usługi podstawowe i wyspecjalizowane w państwach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego, analizuje wybrane mierniki poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego i jakości życia mieszkańców na podstawie danych statystycznych, wskazuje cechy demograficzne, społeczne i gospodarcze państw bogatej Północy i biednego Południa, wskazuje przyczyny wzrostu znaczenia korporacji międzynarodowych dla gospodarki światowej, przedstawia przejawy globalizacji na płaszczyznach: politycznej, gospodarczej, społecznej i kulturowej, omawia działalność wybranych organizacji międzynarodowych o charakterze gospodarczym, społecznym, politycznym i militarnym, podaje przykłady krajów członkowskich wybranych organizacji międzynarodowych, analizuje współczesne problemy międzynarodowej wymiany handlowej, analizuje strukturę towarową i geograficzną obrotów handlu światowego, omawia przyczyny wybranych zamachów terrorystycznych na świecie, omawia przebieg konfliktów w Europie, Azji i w Afryce oraz wskazuje na mapie świata obszary objęte tymi konfliktami, omawia przyczyny izolacji państwowej na świecie, przedstawia poglądy filozoficzne dotyczące relacji człowiek – środowisko przyrodnicze, omawia przykłady wpływu działalności gospodarczej człowieka na zmniejszanie się warstwy ozonowej, opisuje wpływ działalności gospodarczej człowieka na atmosferę ze szczególnym uwzględnieniem zmian klimatycznych, wyjaśnia przyczyny niedoboru wody w wybranych regionach świata, wyjaśnia sposoby walki z odpadami przemysłowymi i komunalnymi, proponuje działania człowieka wspomagające racjonalne gospodarowanie wodą, podaje sposoby ograniczenia erozji gleb, analizuje przyczyny i skutki wylesiania, omawia międzynarodowe inicjatywy w zakresie ochrony środowiska</p>
<p>Bardzo dobra</p>	<p>Uczeń poprawnie: podaje przykłady praktycznego zastosowania wiedzy geograficznej, ocenia wiarygodność i przydatność źródeł wiedzy geograficznej, oblicza obwód Ziemi metodą Eratostenesa, wymienia przykłady zastosowań współrzędnych geograficznych w praktyce, posługuje się skalą połową do obliczania powierzchni, wymienia przykłady zastosowania map o różnej treści, szczególności i skali, analizuje mapy w różnej skali pod kątem stopnia generalizacji, wymienia zastosowania poszczególnych siatek kartograficznych w praktyce, wyjaśnia sposób tworzenia różnych odwzorowań kartograficznych, wyjaśnia, dlaczego na siatkach kartograficznych występują zniekształcenia, porównuje ilościowe i jakościowe metody prezentacji zjawisk na mapach, wyjaśnia, na czym polega metoda interpolacji połowej, dobiera typ wykresu do prezentacji elementów środowiska przyrodniczego i pozaprzyrodniczego, formułuje prawidłowości dotyczące różnych zjawisk i procesów na podstawie danych z tabeli statystycznej, analizuje dane statystyczne przedstawione w tabelach, na wykresach i diagramach, omawia sposób funkcjonowania systemu nawigacji satelitarnej GPS, odczytuje i interpretuje informacje o infrastrukturze drogowej, charakteryzuje układ sieci hydrograficznej na podstawie mapy, wykorzystuje w praktyce znajomość metod prezentacji informacji geograficznej, oblicza powierzchnię na podstawie skali mapy topograficznej, potrafi orientować mapę w terenie, wykorzystuje system nawigacji satelitarnej GPS do określania położenia, ocenia trudność szlaków turystycznych, uwzględniając rzeźbę powierzchni, opisuje cechy budowy wszechświata oraz określa położenie różnych ciał niebieskich we wszechświecie, prezentuje współczesne poglądy na rozwój Układu Słonecznego, opisuje etapy powstawania Ziemi, wymienia przyczyny występowania pór roku na Ziemi, wskazuje konsekwencje ruchu obiegowego Ziemi, wyjaśnia przyczynę zaćmienia Słońca i zaćmienia Księżyca, oblicza szerokość geograficzną dowolnego punktu na powierzchni Ziemi na podstawie wysokości górowania Słońca w dniach równonocy i przesilen, opisuje działanie siły odśrodkowej i siły Coriolisa, wyjaśnia zjawisko faz Księżyca, wyjaśnia zależność pomiędzy kierunkiem obrotu Ziemi w ruchu dookoła własnej osi a zmianą czasu, przelicza czas słoneczny na czas uniwersalny i strefowy, wyjaśnia różnicę między czasem letnim a zimowym, wyjaśnia skutki wprowadzenia czasu strefowego i urzędowego na Ziemi, ocenia ochronne znaczenie atmosfery dla życia na Ziemi, wyjaśnia znaczenie magnetosfery, wyjaśnia przyczyny powstawania zorzy polarnej, omawia bilans promieniowania Ziemi, omawia wpływ zachmurzenia na temperaturę powietrza, omawia zmiany wartości ciśnienia i zawartości ozonu w profilu pionowym atmosfery, wykazuje związek między strefami termicznymi a strefami oświetlenia Ziemi, wskazuje na podstawie mapy przyczyny nierównomiernego rozkładu temperatury powietrza na Ziemi, oblicza temperaturę powietrza na różnych wysokościach na podstawie gradientu termicznego, omawia przyczyny ruchu powietrza atmosferycznego, omawia na podstawie mapy rozmieszczenie stałych oraz sezonowych wyżów i niżów atmosferycznych na Ziemi, wyjaśnia na podstawie schematu globalną cyrkulację powietrza w troposferze, wymienia nazwy komórek cyrkulacyjnych, w których obrębie odbywa się ruch mas powietrza, wyjaśnia mechanizm powstawania pasatów jako skutek cyrkulacji powietrza w strefie międzyzwrotnikowej, wyjaśnia genezę wiatrów lokalnych: bryzy, fenu, bory, wiatru górskiego i dolinowego, wyjaśnia etapy powstawania opadu atmosferycznego, podaje i omawia różnice między poszczególnymi typami genetycznymi opadów, przewiduje skutki przemierzania się różnych frontów atmosferycznych, przewiduje pogodę na podstawie danych synoptycznych, przygotowuje krótkoterminową prognozę pogody na podstawie mapy synoptycznej oraz obserwacji i pomiarów meteorologicznych, opisuje typy klimatów na podstawie klimatogramów i mapy klimatycznej, uzasadnia zasięg występowania stref klimatycznych i typów klimatu na Ziemi, opisuje piętność klimatyczną w górach, wyjaśnia znaczenie ozonosfery dla życia ludzi na Ziemi, opisuje skutki globalnych zmian klimatu, podaje przykłady skutków ekstremalnych zjawisk atmosferycznych, podaje skutki występowania susz, omawia cechy cyklu hydrologicznego w różnych warunkach klimatycznych, omawia rolę retencji w cyklu hydrologicznym, przedstawia bilans wodny i jego zróżnicowanie w poszczególnych strefach klimatycznych, porównuje pionowy rozkład temperatury i zasolenia wybranych mórz, wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości wody morskiej, objaśnia mechanizm powstawania i układu powierzchniowych prądów morskich, omawia mechanizm powstania i skutki tsunami, podaje przykłady niszczącej działalności fal morskich – sztormowych i tsunami, objaśnia mechanizm powstawania upwellingu i downwellingu, wyjaśnia przyczyny i skutki powodzi, wyjaśnia krajobrazowe i gospodarcze funkcje rzek, analizuje wykresy stanów wód i przepływów wybranych rzek, podaje przyczyny najwyższych przepływów wybranych rzek, analizuje związki między warunkami klimatycznymi a występowaniem jezior na Ziemi, czyta plany batymetryczne wybranych jezior, klasyfikuje typy lodowców górskich ze względu na wielkość i warunki orograficzne ich powstawania, wskazuje na mapach zasięg obszarów współcześnie zlodzonych i ocenia wpływ zmian klimatycznych na zmiany zasięgu tych obszarów, omawia proces powstawania bariery lodowej i góry lodowej, analizuje przekrój przez strefę wieloletniej zmarzliny, wskazuje na mapie świata obszary występowania wieloletniej zmarzliny, wyjaśnia warunki powstania wybranych typów źródeł, omawia zastosowanie wód artezjskich w gospodarce, wymienia przykłady zastosowań źródeł mineralnych (cieplic) w lecznictwie, oblicza temperaturę wnętrza Ziemi, znając stopień geotermiczny, opisuje właściwości fizyczne wnętrza Ziemi, opisuje skład mineralogiczny skorupy ziemskiej, przedstawia gospodarcze wykorzystanie skał i minerałów na konkretnych przykładach, wyjaśnia zasady odtwarzania i określania chronologii dziejów Ziemi, wyjaśnia, na czym polega zasada aktualizmu geologicznego, przedstawia na podstawie profilu geologicznego historię geologiczną regionu, opisuje zmiany położenia kontynentów w dziejach Ziemi, opisuje na podstawie mapy maksymalne zasięgi plejstocentrycznych pokryw lodowych na Ziemi, wymienia dowody dryfu kontynentów, wyjaśnia mechanizm działania prądów konwekcyjnych, omawia na podstawie schematu etapy rozwoju ryftu, omawia zależność między wiekiem orogenezy a wysokością gór, opisuje na podstawie schematu powstawanie podstawowych struktur tektonicznych (intruzji, deformacji ciągłych i nieciągłych), wykazuje zależność między budową wulkanu a przebiegiem jego erupcji, opisuje negatywne i pozytywne skutki zjawisk wulkanicznych, opisuje katastrofy wywołane wybuchami wulkanów, wykazuje zależność między ruchami płyt litosfery i trzęsieniami Ziemi, opisuje katastrofy wywołane trzęsieniami ziemi, omawia na podstawie mapy ruchy izostatyczne na Półwyspie Skandynawskim, opisuje skutki procesów epejrogenicznych i izostatycznych, kreśli krzywą hipsograficzną wybranego obszaru, wyjaśnia przyczyny powstawania rowów oceanicznych, oblicza największą deniwelację na Ziemi, wykazuje zależność między klimatem a typem wietrzenia, podaje przykłady form powstałych wskutek wietrzenia, opisuje skutki procesów wietrzenia, podaje konsekwencje ruchów masowych, wykazuje na przykładach zależność ruchów masowych od rzeźby terenu, klimatu i warunków wodnych, charakteryzuje wpływ procesów krasowych na rzeźbę obszarów zbudowanych ze skał węglanowych, opisuje przebieg oraz efekty erozyjnej</p>

i akumulacyjnej działalności wód płynących, oblicza przeciętny spadek rzeki, opisuje na podstawie schematu powstawanie teras rzecznych, opisuje rzeźbotwórczą działalność wód opadowych (erozja wąwozowa), opisuje skutki działalności lodowców górskich, opisuje skutki działalności lodolodów, odróżnia skutki działalności lodolodów od skutków działalności lodowców górskich, opisuje przebieg oraz efekty erozji i akumulacji eolicznej, wymienia zagrożenia dla działalności człowieka spowodowane deflacją oraz niszczeniem skał przez piasek niesiony wiatrem, opisuje przebieg oraz efekty niszczącej i budującej działalności morza, porównuje rzeźbotwórczą działalność morza na wybrzeżu wysokim i niskim, charakteryzuje wybrzeża powstałe przy udziale organizmów żywych, podaje przykłady zagrożeń dla rozwoju raf koralowych na świecie, wyjaśnia wpływ procesu glebotwórczego na żywność gleb, podaje przykłady negatywnego oddziaływania człowieka na urodzajność gleb, ocenia przydatność rolniczą gleb strefowych i pozastrefowych, rozpoznaje typy gleb na podstawie opisu i schematu profilu glebowego, podaje przykłady przystosowania się roślin do warunków środowiska przyrodniczego, omawia piętra klimatyczno-roślinne na przykładach wybranych gór położonych na różnych szerokościach geograficznych, wyjaśnia zróżnicowanie zbiorowisk roślinnych na świecie, podaje przykłady przystosowania się zwierząt do warunków środowiska przyrodniczego, opisuje i ocenia warunki życia w poszczególnych strefach mórz i oceanów, charakteryzuje faunę w strefach mórz i oceanów, podaje przykłady oddziaływania komponentów środowiska przyrodniczego na człowieka w poszczególnych strefach krajobrazowych, wykazuje na podstawie map tematycznych strefowe i astrefowe zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Ziemi, wykazuje wpływ oddziaływania ciał niebieskich na poszczególne sfery Ziemi, ocenia skutki działania atmosfery na rzeźbę terenu, wyjaśnia zależność występowania lodowców od warunków klimatycznych i ukształtowania powierzchni, podaje przykłady wpływu wielkości opadów atmosferycznych na reżim rzek oraz tempo denudacji. Wyjaśnia, dlaczego Antarktyda zgodnie z postanowieniami międzynarodowymi stanowi obszar międzynarodowy, objęty całkowitym zakazem eksploatacji surowców mineralnych, ukazuje na przykładach procesy integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r., opisuje wybrane ustroje polityczne na świecie, opisuje przestrzenne zróżnicowanie wartości PKB i HDI na świecie, omawia podstawowe cechy gospodarcze, demograficzne i społeczne państw o różnym poziomie rozwoju gospodarczego, wyjaśnia wpływ rozwoju społeczno-gospodarczego świata na inne elementy przestrzeni geograficznej, wyjaśnia przyczyny oraz skutki tempa wzrostu liczby ludności w skali globalnej i regionalnej, ukazuje na przykładach konsekwencje wysokiego współczynnika przyrostu naturalnego, wyjaśnia wpływ zmian ludnościowych na środowisko przyrodnicze i inne elementy przestrzeni społeczno-gospodarczej i kulturowej (Interakcje), analizuje przyczyny i skutki eksplozji demograficznej i implozji demograficznej, omawia problemy społeczno-gospodarcze związane ze starzeniem się społeczeństw wybranych krajów Europy Zachodniej, analizuje i ocenia zróżnicowanie ludności pod względem przeciętnej długości trwania życia, dzieciństwa oraz umieralności niemowląt, ukazuje przyrodnicze i społeczno-gospodarcze skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności na świecie, analizuje wskaźniki gęstości zaludnienia w wybranych państwach, wymienia rodzaje i przyczyny uchodźstwa oraz podaje przykłady tego rodzaju migracji, przedstawia skutki zróżnicowania narodowościowego i etnicznego ludności na przykładach, wskazuje konsekwencje upowszechniania się wybranych języków na świecie, omawia znaczenie czynników społeczno-kulturowych w rozwoju gospodarczym wybranych regionów świata, wyjaśnia zróżnicowanie struktury zatrudnienia w wybranych państwach i jej związek z poziomem rozwoju państwa, omawia przyczyny zmian zachodzących na rynku pracy w krajach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego, analizuje pozytywne i negatywne skutki bezrobocia, opisuje problem pracy dzieci – przyczyny, konsekwencje i obszary występowania, omawia zróżnicowanie dostępu do usług medycznych w różnych krajach świata na podstawie mapy tematycznej, wyjaśnia, na czym polega profilaktyka chorób, wyjaśnia przyczyny przemian zachodzących współcześnie w osadnictwie wiejskim, określa strukturę funkcjonalno-przestrzenną różnych miast, ocenia zmiany struktury funkcjonalno-przestrzennej miast wraz z rozwojem państw, analizuje skutki urbanizacji w wybranych regionach świata, porównuje układ przestrzenny głównych typów zespołów miejskich, opisuje zróżnicowanie poziomu życia ludzi w miastach różnych typów i o różnej wielkości, ocenia środowisko przyrodnicze ze względu na możliwości rozwoju rolnictwa na wybranych przykładach, ocenia poziom kultury rolnej oraz strukturę wielkościową i własnościową gospodarstw rolnych w wybranych krajach świata, analizuje przyczyny i skutki zmian wielkości powierzchni gruntów ornych, użytków zielonych, nieużytków oraz lasów na przykładach państw leżących na różnych kontynentach, analizuje skutki rozwoju rolnictwa uprzemysłowionego i rolnictwa ekologicznego, wykazuje różnice w intensywności rolnictwa w wybranych krajach świata, wyjaśnia znaczenie uprawy zbóż, roślin przemysłowych oraz używek na świecie, wyjaśnia zależność chowu wybranych zwierząt gospodarskich na świecie od czynników przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych, analizuje przestrzenne zróżnicowanie wielkości spożycia ryb na świecie, podaje przykłady zagrożeń wywołanych nadmierną eksploatacją mórz i oceanów, wskazuje możliwości rozwoju wykorzystania zasobów oceanów i mórz, porównuje i uzasadnia strukturę spożycia żywności w państwach wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo, wyjaśnia wpływ działalności rolniczej na inne elementy przestrzeni społeczno-gospodarczej i kulturowej, wykazuje skutki nieracjonalnej gospodarki leśnej w wybranych regionach świata, uzasadnia różnice ilościowe i jakościowe produkcji przemysłowej państw o różnym poziomie rozwoju, omawia wpływ przemysłu na wzrost gospodarczy i jakość życia ludności świata, porównuje zróżnicowanie zasobów pracy w przemyśle tradycyjnym i przemyśle zaawansowanej technologii, uzasadnia potrzebę racjonalnego gospodarowania surowcami mineralnymi, charakteryzuje światowe zasoby i wydobycie wybranych surowców mineralnych na podstawie danych statystycznych, wyjaśnia znaczenie ropy naftowej dla gospodarki energetycznej państw oraz dla handlu międzynarodowego, wykazuje związek pomiędzy warunkami przyrodniczymi a strukturą produkcji energii elektrycznej w danym państwie, opisuje aktualne tendencje i kierunki w energetyce światowej, wykazuje związek pomiędzy warunkami przyrodniczymi a lokalizacją różnych typów elektrowni, podaje przyczyny i skutki rozwoju energetyki atomowej, wyjaśnia zależność między restrukturyzacją przemysłu a rozwojem okręgów przemysłowych, podaje korzyści związane z tworzeniem i funkcjonowaniem parków technologicznych, analizuje znaczenie przemysłu high-tech, analizuje udział usług w strukturze zatrudnienia w wybranych krajach świata na podstawie danych statystycznych, omawia wpływ postępu cywilizacyjnego na wzrost popytu na usługi komunikacyjne na podstawie dostępnych źródeł, omawia wady i zalety transportu samochodowego kolejowego i przesyłowego, omawia wady i zalety transportu wodnego i lotniczego, przedstawia rolę kanałów w skracaniu dróg morskich, wyjaśnia, dlaczego rola żeglugi śródlądowej w wielu krajach jest coraz mniejsza, wykazuje zróżnicowanie dostępu do telefonii komórkowej oraz internetu w państwach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego na podstawie danych statystycznych, przedstawia ekonomiczne, społeczne i przyrodnicze skutki rozwoju turystyki na wybranych przykładach, wyjaśnia przyczyny dużego udziału Europy w międzynarodowym rozwoju turystycznym, porównuje regiony o różnym stopniu zagospodarowania turystycznego, analizuje przestrzenne zróżnicowanie dostępu do usług bankowych na świecie, omawia współzależność procesu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz poziomu edukacji i nauki, omawia wpływ nowoczesnych usług na życie i działalność człowieka, wyjaśnia przyczyny i konsekwencje podziału świata na bogatą Północ i biedne Południe, wskazuje i uzasadnia pozytywne i negatywne skutki globalizacji, wskazuje przyczyny i skutki integracji europejskiej, ocenia uwarunkowania rozwoju handlu międzynarodowego, przedstawia skutki konfliktów zbrojnych i terroryzmu, omawia konsekwencje izolacjonizmu państw na płaszczyznach: politycznej, społecznej i gospodarczej, omawia rolę ONZ w rozwiązywaniu konfliktów zbrojnych, analizuje relację człowiek – środowisko przyrodnicze na różnych etapach rozwoju społeczno-gospodarczego, ocenia możliwości realizacji podstawowych zasad zrównoważonego rozwoju w skali lokalnej, regionalnej i globalnej, wyjaśnia, dlaczego wzrost efektu cieplarnianego jest uważany za problem globalny, ocenia skutki zmian w środowisku wywołanych kwaśnymi opadami, przedstawia skutki nadmiernego poboru wody w wyniku działalności gospodarczej człowieka, opisuje kierunki oddziaływania człowieka na litosferę, wymienia sposoby ograniczania ilości odpadów przemysłowych i komunalnych, omawia wpływ człowieka na biosferę, dowodzi na przykładach, że naruszenie stabilności ekosystemów może powodować nieodwracalne zmiany w środowisku naturalnym, wyróżnia i charakteryzuje siedem kategorii obszarów chronionych.

<p>Celująca</p>	<p>Uczeń poprawnie: omawia rolę systemu informacji geograficznej (GIS) w gromadzeniu, przetwarzaniu i analizowaniu danych, wyjaśnia i opisuje metody pomiarów geodezyjnych, wykorzystuje skalę do rozwiązywania zadań matematyczno-geograficznych, kreśli plan najbliższej okolicy, wyjaśnia, w jakim celu stosuje się różne odwzorowania kartograficzne, wykonuje prostą interpolację, podaje przykłady praktycznego zastosowania cyfrowej metody prezentacji zjawisk GIS, przedstawia dane liczbowe za pomocą różnych rodzajów wykresów i diagramów, odczytuje i interpretuje treść mapy samochodowej, przygotowuje projekt zagospodarowania obszaru, podaje przykłady wykorzystania mapy topograficznej, planuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej, wyciąga wnioski na podstawie analizy treści mapy turystycznej, określa wpływ badań kosmosu na kształtowanie się poglądów dotyczących Ziemi i innych ciał niebieskich, formułuje zależności zachodzące między Słońcem a planetami Układu Słonecznego, wykazuje zależność między widomym ruchem Słońca na tle gwiazdozbiorów a ruchem obiegowym Ziemi, opisuje zjawisko precesji osi Ziemi, opisuje przykłady wpływu zmian oświetlenia Ziemi w ciągu roku na życie i działalność człowieka, wskazuje skutki występowania siły Coriolisa dla środowiska przyrodniczego, opisuje przykłady wpływu różnic czasu słonecznego na życie i działalność człowieka, opisuje przykłady wpływu różnic czasu strefowego na życie i działalność człowieka, opisuje i podaje przykłady oddziaływania promieniowania kosmicznego na środowisko geograficzne Ziemi, wyjaśnia, w jaki sposób aerozole znajdujące się w atmosferze wpływają na wielkość promieniowania bezpośredniego i rozproszonego, wyjaśnia zjawisko inwersji termicznej, opisuje przykłady wpływu temperatury powietrza na życie i działalność człowieka, dostrzega znaczenie ruchu powietrza atmosferycznego dla działalności gospodarczej człowieka, wyjaśnia na przykładach znaczenie pasatów i monsunów dla przebiegu pogody i działalności gospodarczej człowieka, wyjaśnia wpływ wiatrów lokalnych na środowisko geograficzne, wyjaśnia powstawanie cienia opadowego i podaje przykłady jego występowania, przewiduje nadejście frontu atmosferycznego na podstawie obserwacji zjawisk meteorologicznych, wykazuje na przykładach wpływ pogody na życie i działalność gospodarczą człowieka, porównuje klimatogramy charakterystyczne dla różnych typów klimatu, wykazuje związek między działalnością człowieka a klimatem lokalnym (miejscowym), proponuje działania ograniczające wpływ człowieka na zmiany atmosfery i klimatu, podaje działania podejmowane przez człowieka w celu zmniejszenia ekstremalnych zjawisk i anomalii pogodowych, analizuje przyczyny zróżnicowania elementów bilansu wodnego w poszczególnych strefach klimatycznych, wykazuje znaczenie wody dla funkcjonowania systemu przyrodniczego Ziemi, uzasadnia konieczność ochrony wód morskich, ocenia wpływ człowieka na ekosystemy mórz i oceanów, wskazuje możliwości gospodarczego wykorzystania oceanów, charakteryzuje wpływ poszczególnych ruchów wody morskiej na warunki klimatyczne i gospodarkę, podaje przyczyny i skutki zjawiska EL Niño, przedstawia wpływ upwellingu i downwellingu na środowisko życia wybrzeży, opisuje na przykładach następstwa nieracjonalnej gospodarki wodnej w wybranych regionach, analizuje związki między warunkami klimatycznymi a typami ustrojów rzecznych, ocenia wpływ różnych czynników na reżim rzeczny, wyjaśnia krajobrazowe i gospodarcze funkcje jezior, ocenia wpływ zmian klimatycznych na zmiany zasięgu obszarów współcześnie zlodzonych, wyjaśnia wpływ występowania wieloletniej zmarzliny na działalność człowieka i zagospodarowanie obszarów, wykazuje znaczenie wód podziemnych w życiu i gospodarce człowieka, opisuje współczesny rozwój poglądów na budowę wnętrza Ziemi, ocenia zmiany środowiska przyrodniczego związane z eksploatacją surowców mineralnych, wyjaśnia, dlaczego metodę radiowęglową stosuje się do datowania młodych utworów, analizuje przekrój geologiczny, opisuje hipotezy tłumaczące przyczyny wielkiego wymierania świata organicznego pod koniec mezozoiku, wykazuje zależność między ruchami płyt litosfery a rozmieszczeniem pasm górskich oraz grzbietów śródoceanicznych, wykazuje różnicę w procesach powstawania gór, np. Himalajów i Andów, opisuje etapy powstawania gór fałdowych i zrębowych, wykazuje związek występowania zjawisk wulkanicznych z przebiegiem granic płyt litosfery, podaje przykłady wykorzystania energii wnętrza Ziemi w gospodarce, wymienia sposoby ochrony przed skutkami trzęsień ziemi, ocenia warunki życia i działalność człowieka na obszarach aktywnych sejsmicznie, omawia znaczenie gospodarcze ruchów epejrogenicznych i izostatycznych, wykazuje na przykładach zależność wielkich form rzeźby od budowy skorupy ziemskiej, omawia wpływ procesów endogenicznych na budowę geologiczną i ukształtowanie powierzchni Ziemi, kreśli krzywą batymetryczną, wyjaśnia znaczenie wietrzenia jako procesu przygotowującego do przekształcenia rzeźby powierzchni Ziemi, wykazuje wpływ działalności człowieka na intensywność ruchów masowych, opisuje zagrożenia występujące w jaskiniach wywołane działalnością człowieka, wskazuje możliwości zagospodarowania teras zalewowych i nadzalewowych, opisuje przebieg erozyjnej i akumulacyjnej działalności lodowców i wymienia formy powstałe w jej wyniku, omawia wpływ zlodowaceń na rzeźbę powierzchni Ziemi, wyjaśnia związek między lessami występującymi w Europie a plejstoceńskimi lodolodami, podaje przykłady skutków oddziaływania wody morskiej w strefie wybrzeża, opisuje rolę wybrzeży w gospodarczej działalności człowieka, wykazuje ciąg zależności występujących między procesami glebotwórczymi, poziomem glebowym, profilem glebowym a typem gleb, wykazuje wpływ czynników antropogenicznych na degradację gleb, porównuje i opisuje formacje roślinne na różnych kontynentach oraz w określonej części świata, wykazuje związek pomiędzy cechami roślinności a warunkami danego środowiska, wykazuje na przykładach zależność świata zwierzęcego od budowy geologicznej, klimatu, warunków wodnych i gleby, wyjaśnia przyczyny występowania endemitów na Ziemi, wyjaśnia zależność między środowiskiem przyrodniczym a życiem człowieka, charakteryzuje wybrane środowisko strefowe lub astrefowe, ocenia na przykładach wpływ różnych typów klimatu na litosferę, wykazuje związek sieci hydrograficznej danego obszaru z budową geologiczną, analizuje związki między litosferą a czynnikami klimatotwórczymi, prognozuje zmiany liczby państw na podstawie wiedzy o problemach współczesnego świata, wyjaśnia na wybranych przykładach procesy, w których wyniku powstały nowe państwa pozaeuropejskie, wyjaśnia wpływ kształtowania się podziału politycznego świata na inne elementy przestrzeni geograficznej, uzasadnia potrzebę konstruowania syntetycznych mierników rozwoju społeczno-gospodarczego, np. HDI, prognozuje zmiany liczby ludności świata i poszczególnych kontynentów, ukazuje przyczyny zmian demograficznych i epidemiologicznych w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo, prognozuje zmiany udziału głównych grup wiekowych ludności Unii Europejskiej na podstawie różnorodnych źródeł, wyjaśnia, dlaczego w analizach demograficznych stosuje się wskaźnik gęstości zaludnienia i wskaźnik fizjologicznej gęstości zaludnienia, opisuje problem uchodźstwa na wybranych przykładach, uzasadnia konieczność walki z rasizmem, omawia wpływ podbojów kolonialnych na zróżnicowanie językowe świata, ocenia wpływ religii na postawy społeczne i gospodarkę państw, omawia zmiany w strukturze zatrudnienia wraz z rozwojem gospodarczym, a także ich konsekwencje na świecie oraz w wybranych krajach, charakteryzuje współczesne formy zatrudnienia, omawia działania państw podejmowane w celu ograniczenia bezrobocia, przedstawia psychospołeczne skutki bezrobocia na podstawie materiałów źródłowych, proponuje globalne i regionalne działania, które można podjąć w celu zwalczania chorób cywilizacyjnych i zakaźnych, przedstawia cechy fizjonomiczne miast typowe dla różnych regionów świata oraz ich zmiany wraz z rozwojem gospodarczym, porównuje problemy mieszkańców wielkich miast w państwach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo, przedstawia korzyści dla rolnictwa wynikające ze zwiększenia mechanizacji i chemizacji rolnictwa, proponuje sposoby wykorzystania nieużytków do celów rolniczych, wskazuje problemy związane z upowszechnianiem się roślin uprawnych zmodyfikowanych genetycznie, przedstawia argumenty za i przeciw wybranym sposobom intensyfikacji produkcji rolnej, wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych rozwoju rolnictwa na wielkość, rozmieszczenie i specjalizację produkcji rolnej w różnych regionach świata, wykazuje zależność pomiędzy pogłowiem wybranych gatunków zwierząt gospodarskich a wielkością produkcji mięsa, mleka i innych produktów, przedstawia sposoby zapobiegania wyczerpywaniu się zasobów wód morskich i śródlądowych, proponuje działania, które można podjąć w celu zwiększenia produkcji rolnej na świecie, zmiany struktury produkcji oraz dystrybucji żywności, proponuje sposoby walki z głodem, uzasadnia konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi na świecie, podaje przykłady działań zapobiegających zmniejszeniu się powierzchni lasów na świecie, wyjaśnia przyczyny i skutki wzrastającej roli krajów nowo uprzemysłowionych w światowej gospodarce na podstawie dostępnych źródeł, omawia zmianę roli czynników lokalizacji przemysłu w czasie, wyjaśnia przyczyny wzrostu</p>
-----------------	---

	<p>roli metali ziem rzadkich w gospodarce światowej na podstawie dostępnych źródeł, wykazuje dysproporcje w rozmieszczeniu rejonów produkcji i konsumpcji surowców energetycznych oraz konsekwencje tych dysproporcji, ocenia skutki rosnącego zużycia energii elektrycznej oraz uzasadnia konieczność pozyskiwania jej nowych źródeł, opisuje możliwości wykorzystywania wykorzystania alternatywnych źródeł energii w wybranych krajach świata, wyjaśnia tendencje zmian w rozwoju i rozmieszczeniu okręgów przemysłowych na świecie, ocenia wpływ przemysłu zaawansowanej technologii na rozwój gospodarczy i jakość życia, wykazuje znaczenie usług wyspecjalizowanych dla rozwoju społeczno-gospodarczego państw, ocenia rolę nowoczesnych usług komunikacyjnych w działalności gospodarczej państw, omawia zmiany znaczenia transportu kolejowego na świecie, wyjaśnia zmiany znaczenia poszczególnych rodzajów transportu wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym, określa wpływ światowego kryzysu ekonomicznego na natężenie oraz kierunki ruchu pasażerów i towarów na podstawie dostępnych źródeł, wykazuje zagrożenia związane z nowoczesną technologią informacyjną, wykazuje znaczenie turystyki dla rozwoju społeczno-gospodarczego wybranych krajów i regionów świata, wskazuje korzyści wynikające z rozwoju turystyki, analizuje niekorzystne zmiany w środowisku przyrodniczym związane z rozwojem różnych form turystyki, wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług dla rozwoju społeczno-gospodarczego wybranych krajów świata ze szczególnym uwzględnieniem usług finansowych, proponuje działania mające na celu zmniejszenie dysproporcji rozwoju w społeczno-gospodarczym krajów oraz regionów, wyjaśnia, dlaczego globalizacja na płaszczyźnie ekonomicznej ma największy wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy świata, omawia rolę i znaczenie organizacji naukowych, sportowych oraz kulturalnych na świecie na podstawie dostępnych źródeł, wyjaśnia wpływ międzynarodowej wymiany handlowej na rozwój społeczno-gospodarczy państw, omawia działania organizacji międzynarodowych i rządów państw podejmowane w celu ograniczenia terroryzmu i konfliktów zbrojnych, ocenia wpływ konfliktów zbrojnych na pogłębienie się różnic między bogatymi a biednymi krajami świata, omawia konflikty toczące się aktualnie na świecie na podstawie źródeł, ocenia skutki zmian środowiska w holocenie związane z działalnością człowieka, przedstawia przykłady działań organizacji międzynarodowych i rządów państw podejmowanych w celu redukcji zanieczyszczeń atmosfery, proponuje działania zapobiegające morskim katastrofom ekologicznym, uzasadnia konieczność ochrony gleb przed degradacją i przedstawia sposoby zapobiegania niszczeniu gleby, przedstawia przykłady działań podejmowanych przez rządy krajów, organizacje międzynarodowe i regionalne w celu rozwiązywania problemów globalnych i lokalnych w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody.</p>
--	--

<h3>Klasa III - poziom rozszerzony</h3> <p><i>Uczeń opanował wiadomości i posiadał umiejętności wymagane na poziomie podstawowym oraz</i></p>	
<p>Dopuszczająca</p>	<p>Uczeń poprawnie: oblicza różnicę czasu słonecznego między skrajnymi punktami Polski, podaje nazwę strefy czasowej, której czas obowiązuje w Polsce latem, i tej, której czas obowiązuje zimą, odczytuje kierunki na mapie Polski, określa na mapie współrzędne geograficzne dowolnego punktu w Polsce (zwłaszcza punktów skrajnych), wymienia państwa graniczące z Polską i wskazuje je na mapie, wymienia główne cechy układu szlaków komunikacyjnych Europy Środkowej, wymienia podstawowe warunki istnienia państwa, wymienia wszystkie województwa w Polsce i ich stolice; wskazuje je na mapie, wymienia organy władzy samorządowej, wyjaśnia znaczenie terminów: demokracja parlamentarna, transformacja ustrojowa, państwo unitarne, odczytuje z mapy geologiczno-tektonicznej Europy nazwy jednostek tektonicznych, odczytuje z mapy geologiczno-tektonicznej Polski nazwy jednostek tektonicznych, odczytuje z tablicy stratygraficznej najważniejsze wydarzenia z geologii Polski (ze szczególnym uwzględnieniem orogenez), wyjaśnia znaczenie terminów: platforma, tarcza, orogeneza, uskoki, strefa Teisseyre'a-Tornquista, rozróżnia terminy: minerał i skała, przedstawia podział skał ze względu na znaczenie gospodarcze, odczytuje z tablicy stratygraficznej i mapy surowców mineralnych Polski ich wiek i miejsce występowania, wyjaśnia genezę węgla kamiennego i węgla brunatnego, wskazuje na mapie Polski obszary występowania surowców mineralnych, podaje przykłady surowców mineralnych występujących w regionie, w którym mieszka, wyjaśnia znaczenie terminów: budowa fałdowa, budowa zrębowa, rzeźba młodoglacjalna, rzeźba staroglacjalna, wskazuje na mapie Polski obszary o budowie fałdowej i o budowie zrębowej, odczytuje z tabeli stratygraficznej główne wydarzenia geologiczne w Polsce w trzeciorzędzie i czwartorzędzie, przedstawia na schematycznym rysunku główne formy rzeźby polodowcowej w górach, wyjaśnia znaczenie terminów: depresja, nizina, wyżyna, góry, wykonuje obliczenia konieczne do wykreślenia krzywej hipsograficznej Polski, wymienia cechy położenia klimatycznego Polski, wyjaśnia znaczenie terminów: klimat kontynentalny, klimat morski, klimat przejściowy, wymienia czynniki klimatotwórcze kształtujące klimat Polski, wymienia główne ośrodki baryczne kształtujące pogodę w Polsce, rozpoznaje mapy temperatury powietrza i opadów w Polsce dla pory ciepłej i pory chłodnej, odczytuje przebieg opadów i temperatury powietrza z klimatodiagramów wybranych miejscowości w Polsce, korzystając z map klimatycznych, podaje najważniejsze cechy klimatu regionu, w którym mieszka, wymienia cechy położenia hydrograficznego Polski, wskazuje na mapie Polski rzeki główne oraz przykłady ich dopływów prawych i lewych, największe jeziora naturalne oraz wybrane kanały i zbiorniki sztuczne, wyjaśnia znaczenie terminów: zlewisko, dorzecze, dział wodny, wskazuje na mapie zlewiska, dorzecza i działy wodne głównych rzek Polski, odczytuje z wykresu wielkość przepływów wody w rzekach Polski, charakteryzuje sieć hydrograficzną w krainie geograficznej, w której mieszka, omawia strukturę bilansu wodnego Polski, wymienia czynniki wpływające na występowanie wód podziemnych w Polsce, wymienia rodzaje wód podziemnych w Polsce, wskazuje na mapie regiony występowania poszczególnych typów wód podziemnych (bez wód zaskórnych), wskazuje na mapie Polski trzy główne regiony występowania wód mineralnych, rozpoznaje główne typy gleb Polski na podstawie profili glebowych, typom gleb przyporządkowuje rodzaje skały macierzystej, określa przeważający typ gleby w wybranych regionach Polski i wskazuje te regiony na mapie, odczytuje z wykresu udział poszczególnych typów gleb w pokrywie glebowej Polski, wymienia klasy bonitacyjne gleb w Polsce, wyjaśnia znaczenie terminów: żyzność gleby, urodzajność gleby, wykreśla diagram kolowy przedstawiający strukturę gruntów ornych w Polsce według klas bonitacyjnych, wymienia przykładowe czynniki powodujące degradację gleb w Polsce, odczytuje z kartogramu udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych w poszczególnych województwach, wskazuje na mapie erozji gleb w Polsce obszary objęte intensywną erozją gleb, omawia, korzystając z tabeli, zmiany szaty roślinnej na terytorium Polski w holocenie, wymienia podstawowe typy zbiorowisk roślinnych w Polsce, odczytuje z wykresu strukturę gatunkową lasów, odczytuje z map zasięgi wybranych zwierząt w Polsce, wymienia przykładowe gatunki chronione zwierząt w wybranych regionach Polski, odczytuje z mapy lesistości Polski regionalne zróżnicowanie lesistości, przedstawia rolę lasów w gospodarce Polski, odczytuje z wykresu udział gruntów leśnych w powierzchni województwa, odczytuje z wykresu zmiany w pozyskiwaniu drewna w Polsce, charakteryzuje system obszarów chronionych w Polsce, wyjaśnia główne motywy ochrony przyrody i krajobrazu w Polsce, analizuje tabelę dotyczącą liczby i powierzchni obszarów chronionych objętych</p>

	<p>różnymi formami ochrony przyrody Polsce; wyciąga wnioski, wyjaśnia zasadę rozwoju zrównoważonego, wskazuje na mapie Polski najbliższe rezerwy przyrody, parki krajobrazowe i parki narodowe, wymienia charakterystyczne elementy środowiska przyrodniczego wybranych regionów fizycznogeograficznych Polski, charakteryzuje położenie geograficzne i środowisko regionu, w którym mieszka, charakteryzuje rozmieszczenie ludności w Polsce, wyjaśnia różnice między terminami rozmieszczenie ludności i gęstość zaludnienia, oblicza gęstość zaludnienia, wymienia przyrodnicze elementy atrakcyjności osadniczej i bariery osadnicze, które w różnych okresach historycznych miały wpływ na rozwój miast w regionie, w którym mieszka, wymienia przyrodnicze elementy atrakcyjności osadniczej i bariery osadnicze, które w różnych okresach historycznych miały wpływ na rozwój wsi w regionie, w którym mieszka, podaje przykłady miast średniowiecznych, renesansowych, barokowych i XIX-wiecznych; wskazuje te miasta na mapie Polski, określa cechy fizjonomiczne miast w Polsce, wymienia historyczne czynniki miastotwórcze, charakteryzuje typy wsi występujące w regionie, w którym mieszka, wyjaśnia znaczenie terminu urbanizacja, oblicza współczynnik urbanizacji, wskazuje na mapie Polski regiony o najwyższym i najniższym stopniu urbanizacji, odczytuje z wykresu tendencje zmian wskaźnika urbanizacji w Polsce, wymienia funkcje najbliższego miasta, interpretuje liniowy wykres zmian liczby ludności Polski, wyjaśnia znaczenie terminów: współczynnik przyrostu naturalnego, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów, oblicza przyrost naturalny, wskazuje na mapie Polski obszary o najwyższym i najniższym wskaźniku przyrostu naturalnego, oblicza wskaźnik przyrostu rzeczywistego, wyjaśnia znaczenie terminów: emigracja, reemigracja, imigracja, oblicza saldo migracji ludności Polski na podstawie danych statystycznych, rozróżnia migracje wewnętrzne i zewnętrzne ludności polski; podaje przykłady, wymienia przeważające kierunki migracji wewnętrznych i zewnętrznych ludności Polski, wyjaśnia znaczenie terminów: piramida płci i wieku, struktura wiekowa ludności, na podstawie kształtu piramidy płci i wieku ludności Polski określa model społeczeństwa, odczytuje z wykresu tendencje zmian współczynnika feminizacji ludności Polski, wyjaśnia znaczenie terminów: struktura zawodowa ludności, stopa bezrobocia, oblicza stopę bezrobocia w Polsce, odczytuje z wykresu strukturę zatrudnienia ludności Polski według sektorów gospodarki, odczytuje z wykresu zmiany stopy bezrobocia w Polsce, wymienia mniejszości narodowe zamieszkujące Polskę, wymienia główne grupy etniczne zamieszkujące Polskę, odczytuje z wykresu bądź tabeli strukturę wyznaniową ludności Polski, wyjaśnia związki geografii wyborczej z innymi naukami, wymienia źródła informacji geografii wyborczej w Polsce, odczytuje z wykresu preferencje wyborcze mieszkańców Polski, wymienia najbardziej rozpowszechnione choroby w Polsce, wyszukuje w źródłach statystycznych mierniki ilustrujące stan opieki zdrowotnej w Polsce, omawia przyczyny i skutki występowania najpowszechniejszych chorób w Polsce, wymienia uwarunkowania przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce, dzieli uwarunkowania rozwoju rolnictwa w Polsce na korzystne i niekorzystne, ocenia strukturę użytkowania ziemi w regionie, w którym mieszka, odczytuje z wykresu strukturę użytkowania ziemi w Polsce, rozróżnia typy rolnictwa w Polsce i wskazuje na mapie regiony ich występowania, wymienia główne rośliny uprawiane w Polsce, dzieląc je na żywnościowe i przemysłowe, odczytuje z wykresu zmiany w strukturze zasiewów w Polsce, odczytuje z tabeli dane dotyczące wielkości plonów i zbiorów plodów rolnych w Polsce, odczytuje z wykresu strukturę zasiewów w Polsce, wymienia zwierzęta najczęściej hodowane w Polsce, odczytuje z wykresu zmiany pogłowia zwierząt hodowlanych w Polsce, wyjaśnia znaczenie terminów: mechanizacja, chemizacja, porównuje, na podstawie danych statystycznych, stopień mechanizacji i stopień chemizacji rolnictwa Polski i wybranych państw Unii Europejskiej, wyjaśnia znaczenie terminu Wspólna Polityka Rolna, wymienia surowce energetyczne wydobywane w Polsce, wskazuje na mapie główne miejsca wydobycia surowców energetycznych w Polsce, odczytuje z wykresu zmiany w wydobyciu wybranych surowców energetycznych w Polsce, wyjaśnia znaczenie terminów konwencjonalne źródła energii, niekonwencjonalne źródła energii, wymienia typy elektrowni i wskazuje na mapie Polski ich przykłady, wskazuje na mapie gospodarczej Polski główne miejsca wydobycia surowców mineralnych, wymienia zakłady przemysłowe w pobliżu miejsca zamieszkania i omawia czynniki ich lokalizacji, wymienia gałęzie przemysłu przetwórczego w Polsce, wskazuje na mapie gospodarczej Polski ośrodki przemysłowe poszczególnych gałęzi przemysłu, wymienia czynniki lokalizacji najważniejszych gałęzi przemysłu w Polsce (hutnictwa, przemysłu mineralnego chemicznego, elektromaszynowego), wymienia przykłady specjalnych stref ekonomicznych w Polsce, wskazuje okręgi przemysłowe na mapie gospodarczej Polski, odczytuje z wykresu zmiany udziału sektora usług w strukturze wytwarzania PKB, wymienia czynniki przyrodnicze i pozapryrodnicze wpływające na rozwój transportu kolejowego i samochodowego w Polsce, odczytuje z wykresu zmiany gęstości sieci dróg kołowych i sieci kolejowej w Polsce, wymienia czynniki przyrodnicze i pozapryrodnicze wpływające na rozwój transportu lotniczego oraz żeglugi morskiej i śródlądowej Polski, odczytuje z wykresu udział poszczególnych portów lotniczych w Polsce w obsłudze ruchu pasażerskiego, odczytuje z wykresu udział poszczególnych portów morskich w Polsce w przeladunku towarów, odczytuje z wykresu wielkość przewozów ładunków w głównych gałęziach transportu w Polsce, omawia znaczenie transportu w gospodarce Polski, odczytuje z wykresu zmiany liczby abonentów sieci telefonicznych w Polsce, odczytuje z tabeli wskaźniki rozwoju telekomunikacji i dostępu do nowych technologii komunikacyjnych w Polsce i wybranych państwach regionu, podaje przykłady wpływu łączności na życie codzienne swoje i swojej rodziny, wymienia czynniki wpływające na wielkość obrotów i strukturę handlu zagranicznego Polski, odczytuje z wykresu zmiany udziału sektora prywatnego i publicznego w obrotach handlu zagranicznego, odczytuje z wykresu wielkość obrotów handlu zagranicznego Polski według grup państw, oblicza saldo obrotów handlu zagranicznego Polski, odczytuje z wykresu strukturę towarową importu i eksportu Polski, wymienia towary tradycyjnie eksportowane z Polski, wymienia czynniki wpływające na strukturę towarową handlu zagranicznego Polski, wymienia podstawowe przyczyny szybkiego rozwoju ruchu turystycznego na świecie i w Polsce, wymienia najważniejsze cele strategii dalszego rozwoju turystyki w Polsce, odczytuje z wykresu zmiany w ruchu osobowym na przejściach granicznych Polski, odczytuje z wykresu strukturę przyjazdów cudzoziemców do Polski, opisuje atrakcyjność turystyczną województwa, w którym mieszka, wyjaśnia znaczenie terminu produkt krajowy brutto, opracowuje wykresy przedstawiające wartość PKB na mieszkańca według województw, wymienia przykłady współpracy regionalnej Polski, wskazuje na mapie Polski poszczególne euroregiony.</p>
Dostateczna	<p>Uczeń poprawnie: oblicza rozciągłość kilometrową Polski, omawia przyczynę wprowadzenia w Polsce czasu letniego, wymienia i lokalizuje na mapie Polski regiony fizycznogeograficzne; podaje informacje o ich występowaniu na obszarze państw sąsiednich (wymienia nazwy tych państw), wymienia i wskazuje na mapie państwa sąsiadujące z Polską (według długości granic), omawia wydarzenia polityczne z 1989 r. (np. Obrady Okrągłego Stołu), omawia procesy transformacji ustrojowej w Polsce, wymienia cechy państwa demokratycznego, wymienia założenia reformy podziału administracyjnego Polski z 1999 r., odczytuje z mapy geologiczno-tektonicznej cechy budowy geologicznej Polski, wskazuje na mapie tektonicznej Polski jednostki tektoniczne oraz obszary, na których ich przebieg jest zgodny z rzeźbą terenu (krainy geograficzne), wyjaśnia genezę złóż powstałych w regionie, w którym mieszka, rozpoznaje okazy skał występujących najpowszechniej, wyjaśnia znaczenie terminów: zagłębienie paraliczne, zagłębienie limniczne, porównuje mapę geologiczną Polski z mapą rozmieszczenia surowców mineralnych i wyciąga wnioski, wykazuje, posługując się schematycznym rysunkiem, różnice między młodą budową fałdową a budową zrębową, wskazuje na mapie zasięg poszczególnych zlodowaceń na obszarze Polski, wymienia formy polodowcowe związane z rzeźbą młodoglacjalną i staroglacjalną; przedstawia je na schematycznym rysunku, opisuje formy rzeźby polodowcowej w górach i wskazuje na mapie Polski obszary ich występowania, rozpoznaje na mapie pasy rzeźby w Polsce, wskazuje na mapie Polski krainy geograficzne leżące w poszczególnych pasach rzeźby, wymienia główne cechy ukształtowania powierzchni Polski na podstawie krzywej hipsograficznej, omawia czynniki kształtujące klimat Polski, wyjaśnia, na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy, wpływ ukształtowania powierzchni kontynentu na przejściowość klimatu Polski, analizuje warunki klimatyczne w wybranych miastach Polski i Europy na podstawie klimatogramów, omawia przebieg izoterm w styczniu i lipcu w Polsce na podstawie mapy temperatury, omawia przebieg opadów w styczniu i</p>

	<p>w lipcu w Polsce na podstawie mapy opadów, wyjaśnia przyczyny regionalnego zróżnicowania klimatu Polski, konstruuje proste klimatodiagramy wybranych miejscowości w Polsce, wskazuje na mapie dorzecza i działy wodne głównych rzek Polski i ich dopływów pierwszego rzędu, wymienia główne cechy sieci hydrograficznej Polski, analizuje, na podstawie wykresów, zmiany wielkości przepływów wody w rzekach Polski w zależności od źródła ich zasilania, rozpoznaje na mapie konturowej Polski rzeki główne, ich ważniejsze dopływy, najdłuższe kanały oraz zbiorniki sztuczne, podaje przykłady genetycznych typów jezior występujących w Polsce i wskazuje je na mapie, omawia czynniki wpływające na regionalne zróżnicowanie typów wód podziemnych występujących w Polsce, wymienia rodzaje wód mineralnych występujących w Polsce i wskazuje na mapie uzdrowiska, na podstawie przekroju geologicznego warszawskiej niecki arcyżyjskiej, wyjaśnia mechanizm powstawania wód arcyżyjskich, wskazuje na mapie obszary deficytu i nadmiaru wody, wyjaśnia uwarunkowania rozwoju gleb w Polsce, omawia profile glebowe głównych typów gleb występujących w Polsce, omawia regionalne zróżnicowanie gleb w Polsce na podstawie mapy gleb, omawia udział poszczególnych typów gleb w pokrywie glebowej Polski, klasyfikuje główne typy gleb występujących w Polsce według wartości użytkowej, wymienia czynniki powodujące degradację i zniszczenie gleb, omawia strukturę gruntów ornych w Polsce według klas bonitacyjnych, analizuje tabelę dotyczącą rekultywacji i zagospodarowania gruntów przekształconych w wyniku działalności górniczej i wyciąga wnioski, wymienia rodzaje erozji gleb i wskazuje na mapie obszary ich występowania w Polsce, omawia zmiany szaty roślinnej Polski w holocenie, charakteryzuje występowanie w Polsce wybranych gatunków zwierząt chronionych, wyszukuje w roczniku statystycznym dane dotyczące lesistości w Polsce i wybranych krajach Europy, omawia pozaprodukcyjne funkcje lasów i znaczenie lasów w środowisku przyrodniczym w Polsce, wskazuje na mapie Polski największe kompleksy leśne, omawia, na podstawie map, zmiany lesistości Polski w dłuższym okresie historycznym, na diagramie kołowym przedstawia strukturę powierzchni obszarów chronionych w Polsce, wymienia typy rezerwatów przyrody w Polsce i wskazuje ich przykłady na mapie, wymienia cele ochrony przyrody w Polsce, charakteryzuje kilka wybranych parków narodowych w Polsce, korzystając z map, charakteryzuje położenie geograficzne i środowisko regionów (przykładowych) z każdego pasa rzeźby Polski, wyjaśnia przyczyny i skutki zmian liczby ludności Polski, rozpoznaje na wykresie fazy rozwoju demograficznego Polski, wyjaśnia przyczyny i następstwa zmian przyrostu naturalnego w Polsce, odczytuje z wykresu wartości przyrostu naturalnego w Polsce, omawia przestrzenne zróżnicowanie przyrostu naturalnego w Polsce, omawia zmiany w bilansie ludności Polski, wyjaśnia przyczyny migracji zewnętrznych i wewnętrznych ludności Polski; wymienia skutki tych migracji, wyjaśnia przyczyny przewagi niektórych kierunków migracji wewnętrznych i zewnętrznych ludności Polski, oblicza przyrost rzeczywisty w regionie zamieszkania i w regionach sąsiednich, odczytuje i interpretuje informacje z piramidy płci i wieku ludności Polski, interpretuje zmiany współczynnika feminizacji w Polsce, wyjaśnia znaczenie terminów: współczynnik aktywności zawodowej, wskaźnik zatrudnienia, analizuje strukturę zatrudnienia ludności Polski według sektorów gospodarki, analizuje zmiany stopy bezrobocia w Polsce, wskazuje na mapie Polski obszary o największej i najmniejszej stopie bezrobocia, rozróżnia pojęcia: mniejszość narodowa i grupa etniczna, wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie mniejszości narodowych i grup etnicznych, odczytuje z rocznika statystycznego skrajne wartości gęstości zaludnienia w Polsce, charakteryzuje sieć osadnictwa wiejskiego w Polsce, wyjaśnia przyczyny zmian warunków życia zachodzących na terenach miejskich i wiejskich, na podstawie planów miast charakteryzuje układy przestrzenne miast na różnych etapach rozwoju historycznego, charakteryzuje zmiany układu przestrzennego miast od II wojny światowej, identyfikuje typy wsi na podstawie rysunków, wymienia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji w Polsce, wymienia współczesne czynniki miastotwórcze, ocenia dostępność informacji o przebiegu i wynikach wyborów w Polsce, odczytuje z mapy regionalne zróżnicowanie preferencji wyborczych mieszkańców Polski, dzieli przyczyny i skutki występowania najpowszechniejszych chorób w Polsce na przyrodnicze i pozaprzyrodnicze, interpretuje mierniki ilustrujące stan opieki zdrowotnej w Polsce, omawia regionalne zróżnicowanie stanu opieki zdrowotnej w Polsce na podstawie danych statystycznych, wskazuje na mapie Polski obszary o najbardziej i najmniej korzystnych warunkach rozwoju rolnictwa, charakteryzuje warunki sprzyjające i niesprzyjające rozwojowi rolnictwa na wybranych obszarach Polski, analizuje strukturę użytkowania ziemi w Polsce, podaje główne cechy struktury rolnictwa w Polsce, oblicza plony, znając wielkość zbiorów i powierzchnię zasiewów w Polsce, wskazuje na mapie Polski obszary uprawy najważniejszych roślin żywnościowych i przemysłowych, omawia, na podstawie danych statystycznych i map, zróżnicowanie regionalne plonów w Polsce w zależności od uwarunkowań przyrodniczych, wskazuje na mapie Polski najważniejsze obszary hodowli zwierząt, omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunki rozwoju hodowli w wybranych regionach Polski, wyszukuje w roczniku statystycznym dane charakteryzujące rolnictwo w poszczególnych regionach Polski, wymienia główne zasady Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej, wymienia niekorzystne skutki wpływu działalności rolniczej na środowisko przyrodnicze Polski, podaje przykłady konwencjonalnych i niekonwencjonalnych źródeł energii w Polsce, opisuje strukturę zużycia energii pierwotnej w Polsce, korzystając z mapy, omawia czynniki lokalizacji elektrowni w Polsce, omawia wykres ilustrujący produkcję energii elektrycznej w Polsce i wyciąga wnioski, charakteryzuje najważniejsze gałęzie przemysłu w Polsce, porównuje mapę geologiczną Polski z mapą rozmieszczenia surowców mineralnych i wyciąga wnioski, wskazuje na mapie Polski specjalne strefy ekonomiczne, wymienia przykłady oddziaływania przemysłu Polski na środowisko przyrodnicze, grupuje ośrodki przemysłowe w Polsce w okręgi przemysłowe, wymienia czynniki przyspieszające rozwój sektora usług w Polsce po 1990 r., charakteryzuje przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju różnych gałęzi transportu; podaje przykłady z Polski, analizuje zmiany gęstości sieci dróg kołowych i sieci kolejowej w Polsce, odczytuje z wykresu dane dotyczące długości autostrad i gęstości sieci autostrad w Polsce i innych krajach Europy, opisuje rozmieszczenie portów lotniczych w Polsce, analizuje i interpretuje dane statystyczne dotyczące wielkości ruchu pasażerskiego w głównych portach morskich w Polsce, wymienia zmiany zachodzące w polskim transporcie, wyjaśnia przyczyny szybkiego rozwoju telefonii w Polsce, analizuje wskaźniki rozwoju telekomunikacji i dostępu do nowych technologii komunikacyjnych w Polsce i wybranych państwach regionu, omawia zmiany kierunków geograficznych handlu zagranicznego po 1989 r., wyjaśnia znaczenie terminu autarkia na przykładzie polityki gospodarczej Polski po II wojnie światowej, analizuje wielkość obrotów handlu zagranicznego Polski według grup państw, wymienia czynniki wpływające na wzrost znaczenia Polski w handlu międzynarodowym, wymienia zmiany w strukturze towarowej handlu zagranicznego Polski w ostatnich latach, omawia podstawowe przyczyny i skutki szybkiego rozwoju ruchu turystycznego na świecie i w Polsce, porównuje wpływy z turystyki i wydatki na promocję w Polsce i wybranych państwach regionu, wymienia przykłady działań propagujących regiony turystyczne Polski w kraju i za granicą, podaje przykłady walorów turystycznych (przyrodniczych i antropogenicznych) z poszczególnych regionów Polski, wskazuje na mapie Polski główne regiony turystyczne, wyjaśnia, który miernik: PKB czy PKB na mieszkańca, jest bardziej przydatny do opisanego stopnia rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, omawia strukturę wytwarzania PKB w Polsce według województw, wymienia czynniki wpływające na regionalne zróżnicowanie struktury wytwarzania PKB w Polsce, omawia strukturę i wartość PKB wytwarzanego w województwie, w którym mieszka, na tle pozostałych województw, omawia genzę wybranych euroregionów, charakteryzuje działania w wybranym euroregionie.</p>
Dobra	<p>Uczeń poprawnie: oblicza wysokość Słońca we wskazanych miejscowościach w dowolnym dniu roku, omawia, zmiany terytorialne w Polsce w XX w., korzystając z mapy w podręczniku, rozróżnia terminy demokracja pośrednia i demokracja bezpośrednia, wymienia uprawnienia poszczególnych organów władzy samorządowej, charakteryzuje zmiany podziału administracyjnego</p>

Polski po 1946 r., korzystając z map w podręczniku, na podstawie mapy Polski wykazuje związek między ukształtowaniem powierzchni a budową płytową i fałdową, wyjaśnia genzę surowców mineralnych występujących w Polsce, korzystając z tabeli stratygraficznej, omawia genzę złóż soli kamiennej na podstawie analizy przekroju geologicznego, wykazuje związek typu surowców mineralnych z okresem ich powstania, charakteryzuje krajobrazy górskie Polski na podstawie map geologicznej i ogólnogeograficznej, na podstawie mapy wykazuje związek między rzeźbą młodoglacjalną i staroglacjalną a zasięgiem poszczególnych zlodowaceń, rozpoznaje na zdjęciach formy rzeźby polodowcowej w górach, wykazuje związek między budową geologiczną a pasowością rzeźby Polski na podstawie mapy, wyjaśnia, odwołując się do krzywej hipsograficznej Polski, że Polska jest krajem nizinnym, oblicza spadek terenu (nachylenie stoku) na podstawie mapy, wyjaśnia skróty nazw mas powietrza kształtujących pogodę w Polsce, wyjaśnia wpływ poszczególnych mas powietrza na pogodę w Polsce, charakteryzuje klimat poszczególnych regionów klimatycznych w Polsce na podstawie analizy map klimatycznych, analizuje i ocenia warunki klimatyczne w wybranych regionach Polski ze względu na potrzeby gospodarki, analizuje czynniki wpływające na ukształtowanie sieci hydrograficznej Polski, na podstawie mapy wozbrań i powodzi analizuje przyczyny tych zjawisk i wskazuje obszary ich występowania, omawia przyczyny powodzi w poszczególnych regionach Polski i zagrożenia z nimi związane, omawia funkcje najważniejszych zbiorników sztucznych i kanałów śródlądowych w Polsce, omawia stan czystości wód w rzekach Polski (na podstawie wykresu), wyjaśnia związek między typem wód mineralnych a budową geologiczną, omawia znaczenie wód podziemnych dla życia i gospodarki człowieka w Polsce, omawia przyczyny występowania w Polsce obszarów deficytu i nadmiaru wody oraz wpływ tych zjawisk na środowisko przyrodnicze i gospodarkę, omawia genzę przeważających typów gleb w poszczególnych regionach Polski, wykreśla schematyczne profile głównych typów gleb występujących w Polsce, porównuje wartość użytkową gleb występujących w różnych regionach Polski, omawia zasady bonitacji gleb w Polsce, wyjaśnia przyczyny erozji gleb w różnych regionach Polski, omawia działania zmierzające do ograniczenia erozji gleb w Polsce, charakteryzuje typ gleb i skład gatunkowy zbiorowisk leśnych i roślinnych w Polsce, wyjaśnia znaczenie ekosystemów leśnych w funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego w Polsce, wykreśla diagram słupekowy umożliwiający porównanie lesistości Polski z lesistością innych krajów europejskich, analizuje działania ochronne prowadzone w lasach w Polsce, analizuje przyczyny zmian lesistości w Polsce pod wpływem działalności człowieka, wskazuje na mapie konturowej wszystkie parki narodowe w Polsce, wymienia parki narodowe w Polsce uznane przez UNESCO za światowe rezerwy biosfery, omawia związki między poszczególnymi elementami środowiska w poszczególnych regionach, wykazuje związki między rozmieszczeniem ludności Polski a przyrodniczymi i pozaprzyrodniczymi elementami atrakcyjności osadniczej, omawia procesy osadnicze w miastach i na terenach wiejskich w Polsce, ocenia zmiany warunków życia zachodzące na terenach miejskich i wiejskich w Polsce, porównuje funkcje wsi i miast w różnych okresach ich rozwoju historycznego, porównuje cechy fizjonomiczne miast powstałych w różnych okresach rozwoju historycznego, podaje przykłady wpływu czynników miastotwórczych na cechy fizjonomiczne miast, sporządza kartogram przedstawiający zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w województwie, w którym mieszka, sporządza listę problemów miast różnej wielkości w Polsce, charakteryzuje poszczególne fazy rozwoju demograficznego ludności Polski, przedstawia elementy bilansu ludności Polski za pomocą diagramu słupkowego, omawia podstawowe wskaźniki demograficzne regionu, w którym mieszka, podaje skutki zmian wskaźnika przyrostu naturalnego dla sytuacji społeczno-gospodarczej Polski, charakteryzuje migracje zagraniczne ludności Polski po II wojnie światowej, omawia przyczyny i konsekwencje reemigracji Polaków, omawia konsekwencje migracji wewnętrznych i zewnętrznych na obszarach imigracji i emigracji w Polsce oraz w krajach przyjazdowych; podaje przykłady, przedstawia graficznie natężenie migracji w Polsce, dopasowuje kształt piramidy wiekowej ludności Polski do odpowiedniej fazy rozwoju demograficznego, omawia przyczyny i konsekwencje procesu starzenia się ludności Polski, odnajduje w roczniku statystycznym i interpretuje dane dotyczące struktury płci i wieku ludności w regionie zamieszkania, oblicza współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik zatrudnienia ludności Polski na podstawie wyszukanych samodzielnie danych statystycznych, podaje przyczyny i konsekwencje obecnej struktury zatrudnienia ludności Polski według sektorów, analizuje wykres przedstawiający strukturę wykształcenia ludności Polski aktywnej zawodowo, podaje przyczyny i skutki regionalnego zróżnicowania stopy bezrobocia w Polsce, omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych i grup etnicznych w Polsce, podając przykłady, omawia strukturę wyznaniową ludności Polski z uwzględnieniem mniejszości narodowych i grup etnicznych, analizuje przyczyny występowania mozaiki etnicznej, kulturowej, językowej i wyznaniowej w wybranych regionach Polski; wyjaśnia skutki, konstruuje wykres przedstawiający strukturę wyznaniową ludności Polski, interpretuje wyniki wyborów w Polsce na podstawie map, wykonuje kartodiagramy przedstawiające wyniki wyborów w Polsce, wymienia choroby najbardziej rozpowszechnione w Polsce; wyróżnia wśród nich choroby cywilizacyjne, omawia związki chorób występujących w Polsce z warunkami życia i pracy ludności, wskazuje na mapie Polski regiony o najwyższym stopniu zachorowalności na najbardziej rozpowszechnione choroby, analizuje strukturę użytkowania ziemi w Polsce według województw oraz w regionie, w którym mieszka, charakteryzuje strukturę rolnictwa w wybranych regionach Polski, omawia znaczenie rolnictwa w gospodarce Polski, ocenia warunki rozwoju i stopień rozwoju rolnictwa w różnych regionach Polski, charakteryzuje strukturę rolnictwa w regionie, w którym mieszka, uwzględniając przyrodnicze i pozaprzyrodnicze uwarunkowania rozwoju rolnictwa, analizuje, na podstawie map i danych statystycznych, strukturę zasiewów i wielkość pól w wybranych regionach Polski, omawia strukturę zasiewów w Polsce, uwzględniając uwarunkowania przyrodnicze i pozaprzyrodnicze, omawia przyczyny i konsekwencje zmian w strukturze zasiewów w Polsce, prognozuje zmiany w strukturze zasiewów w Polsce, omawia wpływ warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na strukturę zasiewów w województwie, w którym mieszka, wymienia kierunki produkcji zwierzęcej w zależności od zapotrzebowania (wyżywienie ludności, przemysł), omawia, korzystając z map, związki między rozmieszczeniem hodowli zwierząt a rodzajem upraw przeważającym w danym regionie Polski, prognozuje zmiany w pogłowie zwierząt hodowlanych w Polsce, ocenia stopień rozwoju polskiego rolnictwa w porównaniu z rolnictwem innych krajów Unii Europejskiej, wykorzystuje dane statystyczne do scharakteryzowania zmian w rolnictwie Polski w okresie od II wojny światowej, na podstawie dostępnych źródeł informacji określa przyczyny zróżnicowania wybranych cech rolnictwa, podaje przykłady niekorzystnego wpływu działalności rolniczej na środowisko przyrodnicze w Polsce, wykorzystuje dane statystyczne do prognozowania tendencji rozwoju rolnictwa w Polsce, charakteryzuje rolnictwo w województwie, w którym mieszka, na tle innych województw, wymienia przyjazne środowisku sposoby produkcji rolnej, ocenia możliwości rozwoju w Polsce rolnictwa ekologicznego, omawia bariery i korzyści wiążące się z wykorzystywaniem alternatywnych źródeł energii w Polsce, ocenia strukturę zużycia energii pierwotnej w Polsce, ocenia zmiany w wydobyciu wybranych surowców mineralnych w Polsce, opracowuje ranking najbardziej energochłonnych gałęzi przemysłu w Polsce, wymienia czynniki lokalizacji najważniejszych ośrodków przemysłowych w Polsce, analizuje wartości środków trwałych i nowych nakładów w przemyśle w poszczególnych województwach, omawia przyczyny tworzenia w Polsce specjalnych stref ekonomicznych i ocenia skutki ich funkcjonowania, wymienia czynniki lokalizacji najważniejszych okręgów przemysłowych Polski, analizuje zmiany w środowisku przyrodniczym spowodowane działalnością przemysłową; podaje przykłady z obszaru Polski, analizuje czynniki rozwoju sektora usług w Polsce po 1990 r., analizuje regionalne zróżnicowanie gęstości dróg kołowych i sieci kolejowej w Polsce, uwzględniając czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze, wskazuje związek między zmianami gęstości sieci dróg kołowych a zmianami sieci kolejowej w Polsce, wyjaśnia przyczyny lokalizacji portów lotniczych w Polsce, ocenia znaczenie najważniejszych portów lotniczych w Polsce, ocenia stan transportu i zmiany zachodzące w transporcie w Polsce, opisuje wpływ Internetu i telefonii komórkowej na rozwój społeczno-gospodarczy Polski, wyszukuje w roczniku statystycznym dane dotyczące stopnia rozwoju telekomunikacji w różnych krajach, analizuje je i porównuje z sytuacją w Polsce, omawia kryzys wymiany międzynarodowej Polski od początku lat osiemdziesiątych do początku lat dziewięćdziesiątych XX w., wyjaśnia przyczyny zmian udziału sektora prywatnego i publicznego w obrotach handlu zagranicznego Polski, wymienia bariery ograniczające możliwość zwiększenia obrotów handlowych z zagranicą, omawia konsekwencje ujemnego salda obrotów handlowych dla

	<p>gospodarki Polski, omawia wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce na zmianę struktury towarowej handlu międzynarodowego; podaje przykłady, proponuje działania zmierzające do rozwoju turystyki w Polsce, wyjaśnia przyczyny zmian w ruchu osobowym na przejściach granicznych Polski, omawia strukturę przyjazdów cudzoziemców do Polski, charakteryzuje walory przyrodnicze i antropogeniczne głównych regionów turystycznych w Polsce, wymienia i wskazuje na mapie obiekty wpisane na Listę Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego UNESCO, omawia wady i zalety PKB na mieszkańca jako miernika stosowanego do określania stopnia rozwoju społeczno-gospodarczego, wymienia korzyści związane z udziałem Polski w europejskich strukturach integracyjnych, wyszukuje informacje o współpracy transgranicznej w wybranych euroregionach.</p>
<p>Bardzo dobra</p>	<p>Uczeń poprawnie: wyjaśnia konsekwencje położenia matematyczno-geograficznego dla gospodarki Polski; wskazuje jego wady i zalety, omawia konsekwencje położenia politycznego i komunikacyjnego Polski; wskazuje jego wady i zalety, omawia zmiany długości granic Polski od 1922 do 1993 r., korzystając z tabeli w podręczniku, przygotowuje argumenty do dyskusji o znaczeniu transformacji ustrojowej dla mieszkańców Polski, wymienia wady i zalety reformy podziału administracyjnego Polski z 1999 r. z punktu widzenia jej obywateli, omawia wpływ budowy geologicznej na ukształtowanie powierzchni Polski, posługując się mapami: ogólnogeograficzną i geologiczną, wykazuje związek między procesami geologicznymi a typem złóż mineralnych, ocenia zasobność Polski w surowce mineralne z punktu widzenia gospodarki; omawia różnice regionalne w tej dziedzinie, wykazuje związek między budową geologiczną a rzeźbą ukształtowaną w erze kenozoicznej, wykazuje różnice między rzeźbą młodoglacjalną a rzeźbą staroglacjalną na przykładzie konkretnych krain geograficznych, wykazuje związek między układem form polodowcowych na obszarze Polski a kierunkiem ruchu lodowca, wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary, których budowa geologiczna wykazuje związek z rzeźbą terenu, wykazuje wpływ pasowego układu rzeźby na gospodarkę Polski, wykreśla i analizuje profil topograficzny wzdłuż dwóch dowolnie wybranych punktów na mapie Polski, wykreśla krzywą hipsograficzną Polski, wyjaśnia, które masy powietrza wpływają decydująco na pogodę w Polsce, wykazuje wpływ ukształtowania powierzchni Polski i Europy na przebieg izoterm i izohiet w Polsce, wyjaśnia wpływ działalności człowieka na klimat wybranych miejscowości w Polsce na podstawie różnych źródeł informacji, omawia czynniki, które wpłynęły na lokalizację kanałów i sztucznych zbiorników w Polsce, omawia stan czystości wód w rzekach w regionie, w którym mieszka, i przedstawia możliwości jego poprawy, podaje przykłady właściwości leczniczych wód mineralnych występujących w Polsce, proponuje koncepcję racjonalnej gospodarki wodnej w Polsce i w regionie, w którym mieszka, wykazuje związek między typem gleby a budową geologiczną podłoża, wyjaśnia, na przykładach z Polski, związki między erozją gleb (wodną i eoliczną) a ukształtowaniem powierzchni i typem genetycznym gleby, charakteryzuje rozmieszczenie typów gleb i sposoby ich wykorzystania w regionie, w którym mieszka, analizuje i ocenia stan zdrowotny lasów w Polsce, wyjaśnia, dlaczego na obszarach zanieczyszczonych przez przemysł należy sadzić określone gatunki drzew, omawia gospodarkę leśną w regionie, w którym mieszka, na podstawie dostępnych danych statystycznych i map, proponuje koncepcję racjonalnej gospodarki zasobami leśnymi w Polsce (ewentualnie także w regionie, w którym mieszka), podaje przykłady zagrożeń środowiska przyrodniczego występujących na obszarze parków narodowych w Polsce, wyjaśnia przyczyny tych zagrożeń i proponuje działania zapobiegające degradacji środowiska przyrodniczego, wymienia i wskazuje na mapie Polski podprovincje; podaje informacje o ich występowaniu na obszarze państw sąsiednich (wymienia nazwy tych państw), prognozuje dalsze zmiany w sieci osadniczej Polski, omawia regionalne zróżnicowanie typów wsi, przedstawia zmiany układów fizjonomicznych miast w Polsce od średniowiecza, przedstawia zmiany czynników miastotwórczych w Polsce od średniowiecza, ocenia skutki urbanizacji na przykładach z Polski, interpretuje wskaźniki demograficzne ludności Polski (współczynnik przyrostu naturalnego, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów), prognozuje rozwój demograficzny ludności Polski, biorąc pod uwagę czynniki społeczne i ekonomiczne, proponuje zmiany mające na celu poprawę sytuacji demograficznej Polski, prognozuje zmiany liczby i kierunków migracji ludności Polski, ocenia skutki migracji ludności po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej, konstruuje i interpretuje piramidę płci i wieku dla regionu zamieszkania, prognozuje dalsze zmiany w strukturze płci i wieku ludności Polski, porównuje strukturę zatrudnienia ludności Polski ze strukturą zatrudnienia ludności w innych krajach Unii Europejskiej, prognozuje zmiany na rynku pracy w Polsce i w Unii Europejskiej, omawia sytuację na rynku pracy w regionie, w którym mieszka, proponuje rozwiązania mające na celu poprawę sytuacji na rynku pracy w Polsce, interpretuje informacje dotyczące struktury wyznaniowej Polski i jej zmian w dziejach, prognozuje wpływ migracji na zmiany struktury wyznaniowej w Polsce, opracowuje i analizuje mapę preferencji wyborczych mieszkańców regionu, w którym mieszka, omawia możliwości przeciwdziałania chorobom występującym w Polsce, wymienia sposoby zapobiegania chorobom występującym w Polsce, uwzględniając sytuację społeczno-ekonomiczną grup ludności, ocenia rolę przemysłu paliwowo-energetycznego w gospodarce Polski, ocenia sytuację Polski z punktu widzenia bezpieczeństwa energetycznego, proponuje zmiany w gospodarce energetycznej Polski, których celem jest modernizacja tego działu przemysłu, charakteryzuje przemysł w województwie, w którym mieszka, ocenia przestrzenne zróżnicowanie wartości środków trwałych i nowych nakładów w przemyśle w poszczególnych województwach, ocenia atrakcyjność Polski dla zagranicznych inwestorów, podaje przykłady działań ograniczających negatywny wpływ przemysłu na środowisko przyrodnicze w Polsce, prognozuje i ocenia dalszy rozwój sektora usług w Polsce, ocenia wpływ transportu kolejowego i samochodowego na środowisko przyrodnicze Polski, przedstawia propozycje zmian mających na celu ograniczenie negatywnego wpływu transportu samochodowego na środowisko przyrodnicze Polski, ocenia wpływ rozwoju lotnictwa na środowisko przyrodnicze Polski, wykazuje związek żeglugi morskiej i śródlądowej w Polsce z zanieczyszczeniem wód, wyjaśnia przyczyny niewielkiego znaczenia żeglugi śródlądowej w Polsce, prognozuje dalsze zmiany w transporcie Polski (uwzględniając tanie linie lotnicze i sytuację finansową PKP), opisuje wady i zalety szybkiego rozwoju telekomunikacji na przykładach z Polski, prognozuje dalsze zmiany w sektorze telekomunikacji w Polsce, proponuje działania, które mogłyby poprawić konkurencyjność polskich towarów i wspierać eksport, wymienia główne zasady wymiany towarowej między krajami Unii Europejskiej, ocenia strukturę towarową importu i eksportu Polski, prognozuje zmiany w strukturze towarowej handlu zagranicznego Polski pod wpływem przemian w polskim przemyśle i usługach, wykonuje analizę SWOT nt. rozwoju turystyki na obszarach chronionych, proponuje metodę oceny atrakcyjności turystycznej obszaru, omawia strukturę i wartość PKB wytwarzanego w Polsce; porównuje je ze strukturą i wartością PKB w innych krajach, wymienia inne niż PKB na mieszkańca mierniki służące do określania stopnia rozwoju społeczno-gospodarczego; wyszukuje ich wartości dla Polski w źródłach danych statystycznych, proponuje działania możliwe do zrealizowania w ramach lokalnej współpracy międzynarodowej w najbliższym euroregionie.</p>
<p>Celująca</p>	<p>Uczeń posiada wiedzę i umiejętności wymagane na ocenę bardzo dobrą, systematycznie wzbogaca swą wiedzę przez czytanie książek i artykułów o treści geograficznej. - Nie tylko</p>

	potrafi korzystać z różnych źródeł informacji wskazanych przez nauczyciela, ale również potrafi samodzielnie zdobyć wiadomości, potrafi udowodnić swoje zdanie, używając odpowiedniej argumentacji, wyjaśnić przyczyny zjawisk geograficznych, interpretować to, co usłyszy lub przeczyta, syntetyzować szczegółowe informacje. Ocenę celującą (śródroczną lub roczną) może również otrzymać uczeń, który spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą, ale ze sprawdzianów uzyskuje oceny celujące Bierze udział z sukcesem w konkursach i olimpiadach geograficznych.
--	---

PLANOWANE FORMY SPRAWDZENIA WIADOMOŚCI W ROKU SZKOLNYM 2018/2019

GEOGRAFIA

Klasy 1a,1b,1d,1e, 1f

Zakres podstawowy

Praca klasowa (Mapa świata, Ludność i urbanizacja) – waga 6

Praca klasowa (Globalna gospodarka, Globalne problemy) – waga 6

Sprawdzian (Rolnictwo) – waga 4

Kartkówka (Przemiany demograficzne na świecie) – waga 2

Bieżące ocenianie – praca na lekcji, aktywność, praca domowa, praca z mapą

Klasa 2c

Zakres rozszerzony

Praca klasowa (Kartografia) – waga 6

Praca klasowa (Mapa świata, Ludność i urbanizacja) – waga 6

Sprawdziany (Litosfera, Atmosfera, Hydrosfera, Pedosfera i Biosfera, Globalna gospodarka) – waga 4

Bieżące ocenianie – kartkówki, praca na lekcji, aktywność, praca domowa, praca z mapą

Klasa 3c

Zakres rozszerzony

Praca klasowa (Środowisko przyrodnicze Polski) – waga 6

Praca klasowa (Gospodarka Polski) – waga 6

Praca klasowa (Arkusze maturalny) – waga 6

Sprawdziany (Krainy geograficzne Polski, Ludność i urbanizacja Polski, Energetyka Polski) – waga 4 + kontynuacja klasy 2 (Usługi i globalne problemy)

Bieżące ocenianie – kartkówki, praca na lekcji, aktywność, praca domowa, praca z mapą

Opracowała: Anna Gabiś